

УДК [001.89:94](477)“1989/2013”

НАУКОВІ ЗВ'ЯЗКИ ВИКЛАДАЧІВ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА З НАУКОВИМ ТОВАРИСТВОМ ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНІ (1989–2013)

Михайло ГЛУШКО

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра етнології
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна

Розглядається історія відновлення Наукового товариства імені Шевченка в Україні, аналізується участь викладачів історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка в діяльності його структурних підрозділів (Славістичної, Археологічної, Історичної комісії, Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін та ін.). З'ясовується тематика доповідей і повідомлень, виголошених істориками, археологами та етнологами Франкового університету на організованих Товариством міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях, щорічних Наукових сесіях. Ідеться про наукові дослідження (аналітично-узагальнюючі студії, невідомі джерела і матеріали, критичні огляди та рецензії, інформаційно-довідкові публікації тощо) вчених історичного факультету на шпальтах різних друкованих видань НТШ в Україні – збірників наукових конференцій та Наукових сесій, “Записок Наукового товариства імені Шевченка”, “Вісника НТШ”.

Ключові слова: історичний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка, Наукове товариство імені Шевченка в Україні, археологія, історія, спеціальні (допоміжні) історичні дисципліни, етнологія, наукові зв'язки, творчий доробок.

Нещодавно наукова громадськість України відзначила 140-річчя заснування Наукового товариства імені Шевченка. У поточному році виповниться ще одна важлива дата в історії найдавнішої української наукової установи – 25-річчя відновлення діяльності НТШ у Львові¹. Установчі (відновлювальні) збори Товариства відбулися 21 жовтня 1989 р. у залі засідань Львівської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (вул. Коперника, 40 а). Участь у цих зборах узяли 131 особа: 4 академіки, 2 члени-кореспонденти АН УРСР, 29 докторів наук, 47 кандидатів наук, 4 ветерани НТШ

¹ Із 1997 р. – Наукове товариство імені Шевченка в Україні (Пор.: [Б. а.]. Головна проблема виживання Товариства / [Б. а.] // Вісник НТШ. Міжнародне Видання Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Львів, 1993. Ч. 5 (Весна). С. 1; [Б. а.]. Загальні звітно-виборні збори НТШ у Львові / [Б. а.] // Вісник НТШ. Інформаційне видання Світової ради Наукових товариств ім. Шевченка (далі – Вісник НТШ). Львів, 1997. Ч. 16–17 (Весна–літо). С. 6; [Б. а.]. Підсумок року: X загальні звітні збори у Львові / [Б. а.] // Вісник НТШ. Львів, 1998. Ч. 19–20 (Осінь). С. 16. Ця дата є правдоподібною також тому, що саме в 1996–1997 рр. у різних містах України виникла більшість осередків НТШ (Купчинський О. Передмова / Олег Купчинський // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Київ; Львів; Тернопіль, 2012. Т. 1 (А–Бібл). С. 23).

(професор Микола Колесса, доктор філологічних наук Степан Щурат, доктор геолого-мінералогічних наук Северин Пастернак, доктор філологічних наук Юліан Редько), представники різних організацій і преси, гості з-за кордону². Проблемних аспектів діяльності відновлюваного Наукового товариства імені Шевченка у Львові торкнулись тоді й деякі вчені Львівського державного університету імені Івана Франка – професори³ Теофіль Комаринець та Андрій Пашук, кандидат економічних наук Степан Злупко⁴.

Відтак упродовж листопада 1989 – першої половини 1990 рр. участь у розбудові структур Товариства взяли поодинокі викладачі історичного факультету. Зокрема, 23 лютого 1990 р. на Засіданні Президії НТШ у Львові за участю голів Історико-філософської і Мистецтвознавчої секцій було прийнято й зареєстровано 67 членів Історико-філософської⁵ секції. Належали вони до п'ятох комісій: Археологічної, Історичної, Допоміжних історичних дисциплін та публікації джерел⁶, Філософської й Правничої⁷. В Археологічній комісії з перших днів її існування числилися два представники історичного факультету (доктор історичних наук Микола Пелешин і завідувач Музею археології та нумізматики Роман Чайка), в Історичній комісії – один викладач (кандидат історичних наук Микола Крикун)⁸. Рішенням Президії від 2 березня 1990 р. було створено Славистичну комісію як окрему структурну одиницю Товариства⁹. Налічувала вона сім членів, п'ятеро з яких репрезентували історичний факультет: кандидати історичних наук Михайло Кріль, Степан Мовчан, Тамара Полещук, Володимир Чорній та Ольга Щодра. Очолив Славистичну комісію В. Чорній, а її секретарем було обрано Т. Полещук¹⁰. Доцент В. Чорній як голова Комісії також

² Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка: Роки 1989–1990 / [ред. і укл. О. Романів]. Львів, 1993. Ч. 82. С. 16, 17, 19–20.

³ Тут і далі посади, наукові ступені та вчені звання викладачів Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема й історичного факультету узгоджуються з хронологією подій.

⁴ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 82. С. 18.

⁵ Із 1993 р. – Історично-філософська секція (Пор.: Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 82. С. 51; Структура та керівний склад НТШ: Довідник. 1990 / [довід. підг. Ю. І. Бабей, Н. О. Гумницька, Р. Т. Червінський]. Львів, [1990]. С. 7; Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка (далі – Записки НТШ). Львів, 1991. Т. ССХХІІ: Праці історико-філософської секції. 470 с.; Записки НТШ. Львів, 1993. Т. ССХХV: Праці історично-філософської секції. 484 с.; Наукове товариство ім. Шевченка: Довідник. 1997 / [відп. за випуск Н. Гумницька]. Львів, 1997. С. 13).

⁶ Із 1995 р. Комісія спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін (Пор.: П'ята наукова сесія: "Наукове товариство ім. Т. Шевченка і проблеми національної науки". Львів, 2–26 березня 1994 р.: Програма. Львів, 1994. С. 11; Шоста наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 1–25 березня 1995 р.: Програма. Львів, 1995. С. 2, 9).

⁷ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 82. С. 81, 82.

⁸ Там само. С. 51, 52.

⁹ Там само. С. 83, 84.

¹⁰ Там само. С. 77; Наукове Товариство ім. Т. Шевченка у Львові. Структура та керівний склад НТШ: Довідник. 1990. С. 17; Наукове товариство ім. Шевченка: Довідник / [відп. за випуск Н. Гумницька]. Львів, 1997. С. 29–30.

увійшов до складу Ради Товариства¹¹, брав участь у перших засіданнях Президії¹² та Ради НТШ у Львові¹³, на яких вирішувалися різні організаційні й поточні питання, визначались із планами продуктивної та якісної праці в межах цієї громадської наукової установи.

Поодинокі історики Львівського університету відразу включилися в науково-дослідницьку діяльність Товариства. Так, з ініціативи НТШ у Львові впродовж 3–5 вересня 1990 р. у смт Славське, що у Сколівському районі Львівської області, відбувся круглий стіл “Проблеми дослідження історії України”, на якому вчені обговорили шість ключових тем: історія України нової доби; суспільно-політичний рух в Україні в ХІХ ст.; історія Гетьманщини; релігійне життя в Україні; Україна і Схід; історія середньовічної культури України. Учасником цього наукового форуму був уже згаданий доцент В. Чорній¹⁴. Він єдиний із викладачів історичного факультету виголосив повідомлення (“Україна на тлі слов’янського національного відродження першої половини ХІХ ст.”) на засіданні Історико-філософської секції 27 грудня 1990 р. в межах Загальних зборів НТШ у Львові¹⁵, а також узяв участь в обговоренні доповіді голови Товариства Олега Романіва¹⁶.

27–29 серпня 1991 р. у Львові відбулася нова неординарна подія в історії української науки – Міжнародна наукова конференція “Михайло Грушевський – визначний український вчений, державний діяч, громадянин”, приурочена до 125-ої річниці від дня його народження. Організатором цієї конференції виступило НТШ у Львові, співорганізаторами – НТШ у США, Українське історичне товариство, Республіканська асоціація українознавців. На трьох пленарних і дев’яťох секційних засіданнях було виголошено 73 доповіді та повідомлення, в яких науковці зробили важливий крок до пізнання творчої спадщини вченого, деяких сторінок його наукової, суспільно-громадської і державницької діяльності¹⁷. На засіданнях різних секцій доповіді виголосили також чотири викладачі історичного факультету: доценти Т. Полешук (“Українсько-південнослов’янські взаємини в трактуванні Михайла Грушевського”), В. Чорній (“Неославізм і український національний рух в оцінці Михайла Грушевського”), О. Щодра (“Трактування соціально-економічного устрою Київської Русі Михайлом Грушевським”) та Ярослав Малик (“Кримінальні переслідування Михайла Грушевського. 1914–1934 роки”)¹⁸.

¹¹ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 82. С. 49.

¹² Там само. С. 81, 84, 85.

¹³ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка: 1991 рік / [ред. і укл. О. Романів]. Львів, 1994. Ч. 83. С. 5, 8; Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка: 1992 рік / [ред. і укл. О. Романів]. Львів, 1995. Ч. 84. С. 8; Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка: 1993 рік / [ред. і укл. О. Романів]. Львів, 1995. Ч. 85. С. 6, 7, 12.

¹⁴ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 82. С. 113.

¹⁵ Загальні збори Наукового товариства імені Т. Шевченка. Львів, 26–27 грудня 1990 р.: Програма. Львів, 1990. С. 4.

¹⁶ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 82. С. 130.

¹⁷ Там само. Ч. 83. С. 17, 25.

¹⁸ Там само. С. 19, 20, 23.

Відзначення ювілею Михайла Грушевського завершилось урочистим нагородженням медаллю його імені двох відомих українських учених – професора Юрія Шевельова (за особистий вклад у розвиток української науки) та академіка Олеса Гончара (за наукову і суспільно-громадську діяльність на захист української нації, її культури та державності)¹⁹. Це були перші лауреати високої відзнаки НТШ у Львові, яку Рада заснувала спеціальною ухвалою 2 липня 1991 р.²⁰

Викладачі історичного факультету були учасниками й інших важливих наукових форумів, організованих Товариством. Так, 27–30 жовтня 1998 р. відбувся Міжнародний науковий конгрес “125 років НТШ”, на який у Львів прибули вчені, громадські та культурні діячі з України, США, Канади, Франції, Німеччини, Словаччини, Польщі, Чехії, Росії та Білорусі – всього 270 осіб²¹. На тематичному засіданні “Українська історична наука: стан та перспективи розвитку” виступили понад два десятки істориків, зокрема й Львівського університету: доктори історичних наук Леонід Зашкільняк, Микола Крикун і Михайло Швагуляк, кандидат історичних наук Роман Шуст²². На тематичному засіданні “Проблеми дипломатики, нумізматики, палеографії і сфрагістики” за участю членів двох комісій (Спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін, Книгознавства і бібліотекознавства) доповіді виголосили доценти Р. Шуст (“Нумізматичний атлас України: принципи укладання, структура, хронологія”) та Віталій Гавриленко (“Дорогичинські пломби”), участь у дискусії взяли доцент Володимир Александрович і сумісник кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін професор Орест Мацюк²³.

26–27 травня 1999 р. у Львові відбулася наукова конференція “Українські вищі школи 1919–1926 років і проблеми національної освіти в Україні” за участю й істориків Франкового університету: професор Степан Макарчук ґрунтовно проаналізував змагання за українські школи та університет в Австро-Угорській імперії, асистент Володимир Качмар, автор монографії “За український університет у Львові: ідея національної вищої школи у суспільно-політичному житті галицьких українців (кінець XIX – початок XX ст.)” (Львів, 1999), висвітлив діяльність українських парламентарів у справі створення Українського університету²⁴.

¹⁹ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... С. 30.

²⁰ Там само. С. 15.

²¹ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка: 1998 рік / [укл. О. Романів, Н. Гумницька; ред. О. Романів]. Львів; Нью-Йорк; Торонто, 1999. Ч. 90. С. 86.

²² Міжнародний Науковий Конгрес “125 років НТШ”. Львів, 27–30 жовтня 1998 р.: Програма. Львів, 1998. С. 12.

²³ Там само. С. 18, 19.

²⁴ Р[оманів] О. М. Українська університетська освіта в історичній ретроспективі / О. М. Р[оманів] // Вісник НТШ. Львів, 1999. Ч. 22 (Осінь). С. 5; Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка: 1999 рік / [укл. О. Романів, Н. Гумницька; ред. О. Романів]. Львів; Нью-Йорк; Торонто, 2000. Ч. 91. С. 99.

29 вересня 1999 р. у приміщенні Державного меморіального музею Михайла Грушевського у Львові пройшла Урочиста академія з нагоди 133-ої річниці від дня народження історика. Доповідь “Галичина і Михайло Грушевський” виголосив тоді завідувач кафедри історії слов’янських країн Л. Зашкільняк, деталізувавши деякі факти перебування вченого в Галичині, охарактеризувавши його історичну спадщину за цей період тощо²⁵. Це було продовження попередніх наукових студій професора Л. Зашкільняка, що стосувалися зв’язків М. Грушевського з Галичиною – до його приїзду до Львова²⁶.

З ініціативи Наукового товариства імені Шевченка в Україні та Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України 31 жовтня 2004 р. у Львові було проведено наукову конференцію “Українські січові стрільці. 1914–2004”, на якій з доповіддю “Українські січові стрільці у боротьбі за Українську Державу” виступив доктор історичних наук Віктор Голубко²⁷.

Найновіший приклад: 14–16 жовтня 2013 р. наукова громадськість і творча інтелігенція України відзначили 140-річчя Наукового товариства імені Шевченка. Ювілейні святкування у Львові завершили Урочиста академія та наукова конференція. Серед двох з половиною сотень учасників цього форуму значилось і декілька працівників історичного факультету. Зокрема, на засіданні Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін виступив кандидат історичних наук, сумісник кафедри давньої історії України і спеціальних історичних дисциплін Микола Ільків-Свидницький (“Палеографія у наукових зацікавленнях членів НТШ”), Етнографічної комісії – професор Оксана Франко (“Шанування Тараса Григоровича Шевченка в Петербурзі: з архівних матеріалів Федора Вовка”), кандидат історичних наук, асистент Роман Тарнавський (“Пам’яті Адама Фішера. Життя та наукова діяльність ученого за “перших совітів” та за нацистської окупації: 1939–1943”) і кандидат історичних наук, старший лаборант кафедри етнології Ігор Гілевич (“Фольклорно-етнографічні дослідження Якова Миколаєвича на теренах галицької Волині наприкінці XIX ст.”)²⁸.

1 грудня 2012 р. на Загальних звітних зборах Наукового товариства ім. Шевченка в Україні доповідь “Нові джерела до історії Галицько-Волинського князівства і біографії князя Лева Даниловича” виголосив професор Леонтій Войтович²⁹. На засіданнях Ради Товариства двічі з доповідями виступав автор

²⁵ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 91. С. 107–108.

²⁶ Зашкільняк Л. Михайло Грушевський і Галичина (до приїзду до Львова 1894 р.) / Леонід Зашкільняк // Михайло Грушевський і українська історична наука. Матеріали наукових конференцій, присвячених Михайлові Грушевському: Львів, 24–25 жовтня 1994 р. Харків, 25 серпня 1996 р. Львів, 29 вересня 1996 р. Львів, 1999. С. 141–156.

²⁷ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка: 2004 рік / [укл. О. Романів, Н. Гумницька; ред. О. Романів]. Львів; Нью-Йорк, 2005. Ч. 96. С. 156.

²⁸ Урочиста академія та Ювілейна наукова конференція, присвячені 140-річчю Наукового товариства ім. Шевченка. 14–16 жовтня 2013 р.: Програма. Львів, 2013. С. 13, 14.

²⁹ Редакція [Купчинський О.]. Загальні звітні збори Наукового товариства ім. Шевченка (1 грудня 2012 року) / Редакція [Олег Купчинський] // Вісник НТШ. 2013. Ч. 49 (Весна–літо). С. 10.

цієї статті: 23 січня 2003 р. (“Походження “полазника” як звичаю зимової календарної обрядовості України”)³⁰ і 17 січня 2012 р. (“Співпраця Василя Доманицького з НТШ у Львові”).

І все ж найчастіше результати своєї науково-пошукової роботи історики, археологи та етнологи Франкового університету доповідали на наукових сесіях НТШ, які традиційно проходять у березні, через що інколи їх ще називають Березневими науковими сесіями. За період існування відновленого в Україні Товариства відбулися 24 наукові сесії: Перша – 16–17 березня 1990 р.³¹, остання (Двадцять четверта) – 1–30 березня 2013 р.³² Перша наукова сесія увінчалася випуском поки що єдиного загального збірника наукових праць і матеріалів³³. Щоправда, серед його авторів викладачі історичного факультету не значаться, позаяк у Першій науковій сесії участі не брали. Не були вони учасниками також Другої наукової сесії НТШ у Львові 29–30 березня 1991 р. (її загальна назва – “Визначні діячі української науки і Наукове товариство ім. Т. Шевченка”)³⁴ й односторонньої (28 березня 1992 р.) Третьої наукової сесії, приуроченої важливому ювілею Товариства – столітнім роковинам його наукового статусу та науково-видавничої діяльності³⁵.

Уперше викладачі історичного факультету взяли участь у Четвертій науковій сесії, що відбулася 11–20 березня 1993 р. під загальною назвою “Актуальні проблеми науки в умовах становлення української державності”³⁶. 18 березня в аудиторії № 250 головного корпусу Львівського університету на спільному засіданні Славістичної й Історичної комісій з доповідями виступили доценти М. Криль (“Українсько-словацькі освітні зв’язки кінця XVIII – першої половини XIX ст.”), Т. Полещук (“Слов’янське питання у трактуванні російських лібералів: Олександр Пипін”), В. Чорній (“Погляди Михайла Грушевського на слов’янське національне відродження”) та О. Щодра (“Проблеми соціального устрою Київської Русі в історіографії 20–80-х рр. XIX ст.”)³⁷.

Відтак члени Славістичної комісії регулярно були учасниками Березневих наукових сесій – до 2007 р. включно, провівши упродовж цього періоду ще

³⁰ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка: 2003 рік / [укл. О. Романів, Н. Гумницька; ред. О. Романів]. Львів; Нью-Йорк, 2004. Ч. 95. С. 16.

³¹ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 82. С. 101–105.

³² Двадцять четверта наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. 1–30 березня 2013 р.: Програма. Львів, 2013. С. 3–6.

³³ Наукове товариство імені Т. Шевченка і українське національне відродження. Перша наукова сесія НТШ: Доповіді, повідомлення, матеріали (Березень, 1990) / [упоряд. О. Купчинський]. Львів, 1992. 221 с.

³⁴ Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 83. С. 12–14.

³⁵ Там само. Ч. 84. С. 14–15.

³⁶ Четверта наукова сесія Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові “Актуальні проблеми науки в умовах становлення української державності”. Львів, 11–20 березня 1993 р.: Програма. Львів, 1993. С. 3.

³⁷ Там само. С. 6; Хроніка Наукового товариства імені Т. Шевченка... Ч. 85. С. 22.

14 засідань: 24 березня 1994 р. (П'ята наукова сесія)³⁸, 13 березня 1995 р. (Шоста наукова сесія)³⁹, 15 березня 1996 р. (Сьома наукова сесія)⁴⁰, 7 березня 1997 р. (Восьма наукова сесія)⁴¹, 20 березня 1998 р. (Дев'ята наукова сесія)⁴², 12 березня 1999 р. (Десята наукова сесія)⁴³, 24 березня 2000 р. (Одинадцята наукова сесія)⁴⁴, 15 березня 2001 р. (Дванадцята наукова сесія)⁴⁵, 12 березня 2002 р. (Тринадцята наукова сесія)⁴⁶, 19 березня 2003 р. (Чотирнадцята наукова сесія)⁴⁷, 16 березня 2004 р. (П'ятнадцята наукова сесія)⁴⁸, 16 березня 2005 р. (Шістнадцята наукова сесія)⁴⁹, 14 березня 2006 р. (Сімнадцята наукова сесія)⁵⁰, 14 березня 2007 р. (Вісімнадцята наукова сесія)⁵¹. Учасниками наукових сесій були: доктор історичних наук М. Кріль (15 виступів), кандидати історичних наук В. Чорній (15), Т. Полещук (14), О. Щодра (11), Степан Мовчан (9), Наталія Лешкович (8) та Ігор Шпик (1).

Тематика оприлюднених членами Славістичної комісії доповідей і повідомлень дуже різна. Наприклад, на Дев'ятій науковій сесії йшлося про “Славістичні видання у бібліотеці Гареллі (на підставі каталогу 1763 р.)” (М. Кріль); “Основні етапи переселення русинів-українців на Балкани” (С. Мовчан); “Михайла Драгоманова і російський лібералізм” (Т. Полещук), “Омеляна Терлецького як славіста” (В. Чорній), “Середньовічну історію Східної Європи у сучасній

³⁸ П'ята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 12.

³⁹ Шоста наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 7–8.

⁴⁰ Сьома наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 6–30 березня 1996 р.: Програма. Львів, 1996. С. 9–10.

⁴¹ Восьма наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 3–22 березня 1997 р.: Програма. Львів, 1997. С. 12.

⁴² Дев'ята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 27 лютого – 28 березня 1998 р.: Програма. Львів, 1998. С. 32.

⁴³ Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 1–27 березня 1999 р.: Програма. Львів, 1999. С. 11.

⁴⁴ Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 29 лютого – 25 березня 2000 р.: Програма. Львів, 2000. С. 41.

⁴⁵ Дванадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 24 лютого – 31 березня 2001 р.: Програма. Львів, 2001. С. 20.

⁴⁶ Тринадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 22 лютого – 30 березня 2002 р.: Програма. Львів, 2002. С. 18–19.

⁴⁷ Чотирнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 1 березня – 29 березня 2003 р.: Програма. Львів, 2003. С. 29.

⁴⁸ П'ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка “До 190-річчя від дня народження Тараса Шевченка”. Львів, 1 березня – 30 березня 2004 р.: Програма. Львів, 2004. С. 17.

⁴⁹ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка: 2005 рік / [укл. Н. Гумницька, Л. Дума, Р. Плячко; ред. О. Романів, Р. Плячко]. Львів; Нью-Йорк, 2007. Ч. 97. С. 88–89.

⁵⁰ Сімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 28 лютого – 1 квітня 2006 р.: Програма. Львів, 2006. С. 14–15.

⁵¹ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 1 березня – 31 березня 2007 р.: Програма. Львів, 2007. С. 14.

російській історіографії: проблеми методології” (О. Щодра)⁵². На Вісімнадцятій науковій сесії дослідники порушили низку інших актуальних славістичних питань: “Славістика Івана Огієнка” (М. Кріль); “Історичні видання львівського книгаря Я. Міліковського як важливий фактор міжслов’янських культурних відносин першої половини ХІХ ст.” (Н. Лешкович); “Українське питання в російській громадській думці (1910–1913 рр.)” (Т. Полещук); “Болгаристика на сторінках наукового збірника “Проблеми слов’янознавства” (В. Чорній); “Переселення болгар на українські землі (кінець ХІV – перша половина ХVІ ст.)” (І. Шпик); “Методологія історичної географії в російській історіографії ХІХ–ХХ ст.” (О. Щодра)⁵³.

У 2007 р. Славістична комісія припинила своє існування (самоліквідувалася) – через банальну причину: серед її членів не виявилося бажаного очолити цей структурний підрозділ НТШ в Україні, зокрема, після того, як його покинув доцент В. Чорній.

Викладачі історичного факультету були учасниками наукових сесій в інших комісіях Товариства. Щоправда, порівняно зі славістами, вони, за рідкісним винятком, не відзначалися активністю. Скажімо, серед членів Археологічної комісії на її засіданнях результати науково-пошукової роботи двічі доповідав професор М. Пелешишин: 17 березня 1995 р. (“Етнокультурна історія Західної Волині в ІV–ІІІ тисячоліттях до н. е.”)⁵⁴ і 21 березня 1996 р. (“Археологічні дослідження Львівського університету ім. І. Франка у 80–90-х роках [ХХ ст.]”)⁵⁵. Під час Восьмої наукової сесії на одному із засідань (6 березня 1997 р.) Археологічної комісії Микола Андрійович і завідувач Музею археології та нумізматики Роман Чайка торкнулися стану археологічної науки й музейництва у Львівському державному університеті імені Івана Франка⁵⁶.

Після смерті професора М. Пелешишина (1999 р.) результати археологічних досліджень оприлюднили по одному разу вже згаданий Р. Чайка (“Нові матеріали до літописного городища ХІІ ст. Щекотин (Глинське)”); 12 березня 2002 р.)⁵⁷, асистент Ярослав Онищук (“Результати дослідження горизонту ХІ–ХІІ ст. біля села Дудин на Бродівщині”); 12 березня 2002 р.)⁵⁸ і доцент Роман Берест (“Історико-археологічне дослідження Унівського монастиря”); 11 березня 2004 р.)⁵⁹. Натомість активністю відзначився професор Олександр Ситник, сумісник Франкового університету, який під час Пастернаківських читань, що традиційно проводяться в межах Наукових сесій Товариства, виголосив цілу

⁵² Дев’ята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 32.

⁵³ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 14.

⁵⁴ Шоста наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 6.

⁵⁵ Сьома наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 6.

⁵⁶ Восьма наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 10.

⁵⁷ Тринадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 16.

⁵⁸ Там само.

⁵⁹ П’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 13.

низку доповідей: “Втрачені еталонні палеолітичні комплекси Молодово-І на Середньому Придністров’ї” (13 березня 2003 р.)⁶⁰; “Дослідження палеоліту Середнього Придністров’я в 1940–1960 роках (О. Черниш, П. Борисковський, С. Бібіков)” (23 березня 2006 р.)⁶¹; “Закономірності розміщення палеолітичних пам’яток залежно від річкової системи” (29 березня 2007 р.)⁶²; “Визначний геолог та археолог Юрій Полянський як викладач Першої української гімназії у Львові (1920-ті роки)” (20 березня 2009 р., співдоповідач Олена Томенюк)⁶³; “Археологічні дослідження Маркіяна Смішка у перші повоєнні роки” (25 березня 2010 р.)⁶⁴; “Проблеми палеоліту Галича та його околиць” (27 березня 2012 р.; співдоповідач Руслан Коропецький)⁶⁵; “Палеолітичні відкриття світового значення у другій половині ХХ ст. на заході України” (26 березня 2013 р.)⁶⁶.

Зважаючи на загальну чисельність, викладачі історичного факультету дуже рідко фігурують серед доповідачів Історичної комісії. Упродовж 1995–1999 рр. чотири рази виступав на її засіданнях асистент кафедри нової та новітньої історії Василь Расевич, зокрема, на такі теми: “Зовнішньополітичні орієнтири австрійських українців. 1912–1918 роки” (2 березня 1995 р.)⁶⁷; “Участь УНДП у формуванні державного життя українців Галичини” (27 березня 1996 р.)⁶⁸; “Східна політика Австро-Угорщини в переддень Першої світової війни” (12 березня 1998)⁶⁹; “Українсько-польська сеймова угода 1914 р.” (19 березня 1999)⁷⁰. Двічі учасником Березневих наукових сесій був доцент В. Голубко, озвучивши доповіді “Симон Петлюра і формування української військової доктрини” (12 березня 1998 р.)⁷¹ та “Українська військова концепція в поглядах Симона Петлюри” (19 березня 1999 р.)⁷². Стільки ж разів торкався різних аспектів української історії асистент Остап Середа: “Український рух в інтерпретації польської періодичної преси 60-х років ХІХ ст. (за матеріалами львівського часопису “*Dziennik Literacki*”)” (27 березня 1996 р.)⁷³; “Ксенофонт Климович: між українською і слов’янською ідеями” (19 березня 1999 р.)⁷⁴. У

⁶⁰ Чотирнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 21.

⁶¹ Сімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 36.

⁶² Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 41.

⁶³ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 12 лютого – 28 березня 2009 р.: Програма. Львів, 2009. С. 8.

⁶⁴ Двадцять перша наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 5–27 березня 2010 р.: Програма. Львів, 2010. С. 9.

⁶⁵ Двадцять третя наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 27 лютого – 31 березня 2012 р.: Програма. Львів, 2012. С. 8.

⁶⁶ Двадцять четверта наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 8.

⁶⁷ Шоста наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 6.

⁶⁸ Сьома наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 8.

⁶⁹ Дев’ята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

⁷⁰ Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

⁷¹ Дев’ята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

⁷² Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

⁷³ Сьома наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 7.

⁷⁴ Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

роботі Одинадцятій науковій сесії НТШ в Україні участь взяли доценти В. Александрович (“Холмське блюзнірство”) і Мар’ян Мудрий (“Меморіал митрополита Йосифа Сембратовича з 1870 р. як джерело до історії греко-католицької церкви в Галичині”), асистент Василь Кметь (“Матеріали до історії Львівської єпархії XVI – першої пол[овини] XVII ст. в копіях Антонія Левинського”)⁷⁵. В. Кметь доповідав на засіданнях Історичної комісії ще двічі: 14 березня 2003 р. (“Могилянські реформи в Київській митрополії у сучасній історіографії”)⁷⁶ та 28 лютого 2005 р. (“Львівська єпархія XVI–XVII [ст.]: киевохристиянський етос та галицький ідеал православного благочестя”)⁷⁷. 11 березня 2004 р. фіскальну систему української козацької держави Богдана Хмельницького проаналізував завідувач кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін Р. Шуст⁷⁸. Про повітову організацію управління у Західно-Українській Народній Республіці доповів 28 лютого 2008 р. доцент кафедри новітньої історії України Олег Павлишин⁷⁹.

Викладачі історичного факультету брали участь також у різних наукових дискусіях, які члени Історичної комісії організували і провели під час наукових сесій НТШ в Україні. Зокрема, професор Л. Зашкільняк полемізував із доповідачами на засіданні наукового семінару “Мирон Кордуба та його внесок в українську історіографію ХХ століття” (13 березня 2007 р.)⁸⁰, доцент Андрій Заяць висловив свої міркування на науковому семінарі “Економічна корпорація чи соціальна інституція? Ремісничий цех та купецьке об’єднання європейського міста” (13 березня 2008 р.)⁸¹, а асистент Олег Дух торкнувся деяких актуальних дослідницьких питань на спеціальному науковому семінарі “Етнарх некозацької України: харизма владики Йосифа Шумлянського (1643–1708) з антропологічної перспективи” (15 березня 2001 р.)⁸². Доцент Юрій Киричук значиться серед учасників круглого столу “Культурно-політичне середовище Львова 90-х років ХХ ст.”, що відбувся 22 лютого 2002 р.⁸³

Деякі з названих викладачів історичного факультету брали участь у роботі Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. Зокрема, вісім разів аналізував різні аспекти сучасної української нумізматичної науки Р. Шуст: 18 березня 1996 р. (“Топографія монетних знахідок України”)⁸⁴, 17 березня

⁷⁵ Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 37, 38.

⁷⁶ Чотирнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 23.

⁷⁷ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 97. С. 75.

⁷⁸ П’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 9.

⁷⁹ Дев’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 28 лютого – 29 березня 2008 р.: Програма. Львів, 2008. С. 8.

⁸⁰ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 12, 13.

⁸¹ Дев’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 9.

⁸² Двадцять друга наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка. Львів, 23 лютого – 26 березня 2011 р.: Програма. Львів, 2011. С. 15, 16.

⁸³ Тринадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 8.

⁸⁴ Сьома наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 8.

2000 р. (“Монета і грошова лічба у Львові XVI–XVII ст.”)⁸⁵, 16 березня 2001 р. (“Монетні скарби Острозького історико-краснознавчого музею на Волині”)⁸⁶, 22 березня 2005 р. (“Чужоземна монета на ринку грошей західноукраїнських земель другої половини XVII століття”)⁸⁷, 14 березня 2007 р. (“Поширення іноземної монети на західноукраїнських землях в першій половині XIV ст.: обіг свідницьких півгрошів”)⁸⁸, 21 березня 2008 р. (“Проблема укладання нумізматичної карти Львівщини”)⁸⁹, 17 березня 2009 р. (“До питання про укладання топографії монетних знахідок в Україні”)⁹⁰ та 17 березня 2010 р. (“Нумізматичні дослідження в Україні: здобутки та проблеми”)⁹¹.

На чотирьох засіданнях Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін доповідав доцент В. Кметь. 17 березня 2000 р. разом із сумісником Франкового університету, доцентом Наталією Царьовою, дослідник окреслив коло проблем, пов’язаних зі станом викладання палеографії на перших курсах історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка⁹². На засіданні Шістнадцятої наукової сесії (12 березня 2005 р.) палеограф виголосив доповідь “Гуманістична реформа письма в міській канцелярії Львова XVI століття”⁹³. 15 березня 2007 р. він торкнувся проблеми реконструкції архіву канцелярії Львівських єпископів XVI–XVII ст.⁹⁴, а 19 березня 2009 р. – дослідницьких методик французьких палеографів та їх застосування у відтворенні писарських традицій на українських землях у XVI–XVIII ст.⁹⁵

Учасником наукових сесій був знавець української сфрагістики доцент В. Гавриленко, який за період праці у Львівському університеті виголосив перед членами Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін п’ять доповідей: “Основні критерії герботворення цехової сфрагістики” (13 березня 1997 р.)⁹⁶; “З історії досліджень візантійської сфрагістики в Україні” (19 березня 1999 р.)⁹⁷; “Знахідки вислих печаток у Пліснеську і питання про ще один центр поповнення сфрагістичної бази Київської Русі” (17 березня 2000 р., співдоповідач Р. Чайка)⁹⁸; “Владислав Юргевич – дослідник візантійських сфрагістичних пам’яток Півдня України” (16 березня 2001 р.)⁹⁹; “Свинцеві печатки Ізяславичів у Пліснеську

⁸⁵ Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 29.

⁸⁶ Дванадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 21.

⁸⁷ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 97. С. 99.

⁸⁸ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

⁸⁹ Дев’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 32.

⁹⁰ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 34.

⁹¹ Двадцять перша наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 30.

⁹² Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 29.

⁹³ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 97. С. 99.

⁹⁴ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

⁹⁵ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 34.

⁹⁶ Восьма наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 20.

⁹⁷ Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 23.

⁹⁸ Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 29.

⁹⁹ Дванадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 21.

ХІІ століття” (14 березня 2003 р.)¹⁰⁰. 21 березня 1995 р. на одному зі засідань цієї комісії про метрологію Руського і Белзького воєводств доповів професор Василь Інкін¹⁰¹, а 17 березня 2000 р. про фіскальні матеріали Львова першої половини ХVІІІ ст. як засіб до вивчення відносин Львівського магістрату та етнічних груп – кандидат історичних наук Ігор Лильо¹⁰².

Декілька разів виступав на засіданнях Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін колишній вихованець історичного факультету, а нині асистент кафедри давньої історії України та архівознавства за сумісництвом М. Ільків-Свидницький, зокрема, 15 березня 2006 р. (“Проблеми і перспективи дослідження рукописної спадщини в Україні (Рецензія на книгу: Фрис В. Історія кириличної рукописної книги в Україні. Львів, 2003)”¹⁰³, 15 березня 2007 р. (“Матеріали до історії канцелярії магістрату Львова другої пол[овини] ХІV – першої пол[овини] ХVІ ст. у фондах Головного архіву давніх актів у Варшаві”¹⁰⁴, 20 березня 2008 р. (“Скорочення в готичному письмі канцелярії Львівського магістрату кін[ця] ХІV – поч[атку] ХVІ ст.”)¹⁰⁵, 19 березня 2010 р. (“Морфологічний аналіз латинського письма: історіографічний та понятійний аспект[и]”)¹⁰⁶ та 23 березня 2011 р. (“Латинське письмо документів Галицько-Волинської держави першої половини ХІV ст.”)¹⁰⁷. Цікаві за змістом теми порушила вже згадана раніше палеограф Наталія Царьова: “Львівське латинське письмо ХVІ століття: генеза, типологія і функціональне призначення” (19 березня 1999 р.)¹⁰⁸ та “Папська булла 1233 року із колекції пергаментів ЦДІА України у Львові: спроба дипломатичного і палеографічного аналізу” (17 березня 2000 р.)¹⁰⁹. Участь у наукових сесіях НТШ в Україні брала також кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої історії України і спеціальних історичних дисциплін за сумісництвом Віра Фрис. У центрі уваги її доповідей були деякі аспекти історії української книги: “Покрайні написи рукописних богослужбових книг ХVІ–ХVІІ ст.” (16 березня 2001 р.)¹¹⁰ та “Із спостережень над системою форматів найдавніших рукописних кирилических книжок” (22 березня 2004 р.)¹¹¹.

Опис наукових зв'язків викладачів історичного факультету з Історичною комісією і Комісією спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін НТШ в Україні буде неповним, якщо не згадати ще двох сумісників Франкового

¹⁰⁰ Чотирнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 23.

¹⁰¹ Шоста наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 10.

¹⁰² Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 29.

¹⁰³ Сімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 19.

¹⁰⁴ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 16.

¹⁰⁵ Дев'ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 31.

¹⁰⁶ Двадцять перша наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 30.

¹⁰⁷ Двадцять друга наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 28.

¹⁰⁸ Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 23.

¹⁰⁹ Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 29.

¹¹⁰ Дванадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 21.

¹¹¹ П'ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 33.

університету – професора Мирона Капралю і доцента Андрія Гречила. Перший найчастіше доповідав на засіданнях Історичної комісії (10 разів), другий – на засіданнях Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін (13 разів). Крім цього, М. Капраль був учасником одного засідання Археографічної комісії (“Початки львівських ремісничих цехів у світлі цехових статутів XV–XVI ст.”, 14 березня 2006 р.)¹¹², А. Гречило – чотирьох засідань Історичної комісії і шістьох засідань Археографічної комісії¹¹³. У 2007 р. доцента А. Гречила обрали головою Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін¹¹⁴, яку він очолює й досі.

Існує ще одна комісія НТШ в Україні – Етнографічна, – з якою підтримують наукові зв’язки викладачі історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема, кафедри етнології. Початки цієї співпраці сягають кінця 90-х років ХХ ст., коли навчально-педагогічною роботою у Франковому університеті (спершу за сумісництвом, а, відтак, і на постійній основі) почали займатися доценти Роман Сілецький та Михайло Глушко. Як колишні наукові співробітники Інституту народознавства НАН України, вони, за традицією, продовжували брати участь в організованих Товариством щорічних наукових сесіях і залучали до цього виду наукової роботи своїх нових колег. Зокрема, упродовж 2007–2013 рр. Р. Сілецький виголосив перед членами Етнографічної комісії доповіді на такі теми: “Проблеми типології опалювальних пристроїв стародавнього житла на території України (конструктивні та функціональні особливості печей)” (19 березня 1998 р.)¹¹⁵; “Звичай ритуальної незавершеності житла в українців” (19 березня 2002 р.)¹¹⁶; “Стан збереженості традиційної культури як предметної області етнології (на прикладі будівельної обрядовості с. Довпотів Калуського району Івано-Франківської області)” (19 березня 2004 р.)¹¹⁷; “Звичай “закупляння” місця [в] традиційній будівельній обрядовості українців” (18 березня 2005 р.)¹¹⁸; “Дитина у традиційній будівельній обрядовості українців” (16 березня 2006 р.)¹¹⁹; “Опалювальна система народного житла Середнього Полісся: світоглядний аспект” (20 березня 2007 р.)¹²⁰.

За період праці у Львівському університеті (за сумісництвом і на постійній основі) 14 доповідей було озвучено автором статті: “Бовкун” як етнокультурний феномен Полісся” (15 березня 1999 р.)¹²¹; “Віл у різдвяно-новорічній обрядовості

¹¹² Сімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 14.

¹¹³ Підраховано за програмами наукових сесій НТШ в Україні.

¹¹⁴ Дудяк О. Гречило Андрій Богданович / О. Дудяк // Encyclopaedia. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2011. Т. 1. С. 380.

¹¹⁵ Дев’ята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 28.

¹¹⁶ Тринадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 26.

¹¹⁷ П’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 29.

¹¹⁸ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 97. С. 94.

¹¹⁹ Сімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 25.

¹²⁰ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 24.

¹²¹ Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 12.

українців (реконструкція первісного образу та обрядодій)” (17 березня 2000 р.)¹²²; “Першопочатки застосування коня в орному хліборобстві українців (нові погляди)” (14 березня 2001 р.)¹²³; “Упряж вола як тяглової сили в господарстві населення України доби енеоліту і бронзи: сучасні наукові інтерпретації” (19 березня 2002 р.)¹²⁴; “Голодомор 1932–1933 років на теренах Київського Полісся (свідчення очевидців)” (19 березня 2003 р.)¹²⁵; “Джерела слов’янської “колодки” як звичаю весняної календарної обрядовості” (18 березня 2005 р.)¹²⁶; “Стежками постчорнобильських історико-етнографічних досліджень Полісся” (16 березня 2006 р.)¹²⁷; “Історико-етнографічне районування Галичини (За матеріалами наукових досліджень другої половини ХХ–ХХІ ст.)” (20 березня 2007 р.)¹²⁸; “Прототип санного транспорту українців ХІХ–ХХ ст.” (20 березня 2008 р.)¹²⁹; “Початки вживання терміна “фольклор” в українській науці” (19 березня 2009 р.)¹³⁰; “Роль структурних підрозділів НТШ у Львові в організації антропологічних досліджень” (18 березня 2010 р.)¹³¹; “Василь Доманицький – діяльний член НТШ у Львові” (17 березня 2011 р.)¹³²; “Походження і джерела вчиненого хліба в українців (культурно-генетичний аспект)” (20 березня 2012 р.)¹³³; “Етнографічно-фольклористична діяльність Андрія Веретельника” (19 березня 2013 р.)¹³⁴.

19 березня 1998 р. вперше на засіданні Етнографічно-фольклористичної секції виступила доцент О. Франко, виголосивши доповідь “Празький архів Вадима Щербаківського”¹³⁵. Відтак на спільних засіданнях Етнографічної і Фольклористичної комісії дослідниця доповідала ще з десяток разів, зосередившись на різних аспектах історії української етнології: “Етнографічна діяльність Вадима Щербаківського” (15 березня 1999 р.)¹³⁶; “Архівні джерела до біографії Михайла Максимовича” (19 березня 2004 р.)¹³⁷; “Міжнародні наукові зв’язки Федора Вовка” (18 березня 2005 р.)¹³⁸; “Етнографічні зацікавлення дітей Івана Франка” (20 березня 2007 р., співдоповідач кандидат історичних наук

¹²² Одинадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 16.

¹²³ Дванадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 16.

¹²⁴ Тринадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 26.

¹²⁵ Чотирнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 27.

¹²⁶ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 97. С. 94.

¹²⁷ Сімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 25.

¹²⁸ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 23.

¹²⁹ Дев’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 30.

¹³⁰ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 16.

¹³¹ Двадцять перша наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

¹³² Двадцять друга наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 38.

¹³³ Двадцять третя наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 35.

¹³⁴ Двадцять четверта наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 41.

¹³⁵ Дев’ята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 29.

¹³⁶ Десята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 12.

¹³⁷ П’ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 28.

¹³⁸ Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 97. С. 94.

Андрій Франко)¹³⁹; “Проблеми етнології в науковій спадщині Івана Франка: на матеріалах додаткових томів (т. 51–53, К.: Наукова думка, 2008)” (19 березня 2009 р., співдоповідач А. Франко)¹⁴⁰; “Етнографічна і фольклористична діяльність П. В. Маркевича” (20 березня 2008 р.)¹⁴¹; “Етнографічна діяльність Данила Щербаківського” (18 березня 2010 р.)¹⁴²; “Антін Любич-Могильницький в оцінці Івана Франка (до 200-річчя з дня народження)” (17 березня 2011 р.)¹⁴³; “Народознавчі дослідження української діаспори в Європі (після Другої світової війни)” (20 березня 2012 р.)¹⁴⁴; “Етнографічна наука в українській діаспорі (друга половина ХХ століття)” (19 березня 2013 р.)¹⁴⁵.

В останні роки тісний зв'язок з Етнографічною комісією налагодив професор С. Макарчук, порушивши на її засіданнях низку проблемних питань: “Етнографічні сюжети в описових творах про Україну кін[ця] XVIII – поч[атку] ХХ ст.” (20 березня 2008 р.)¹⁴⁶; “Спроби дослідження побуту робітників України в 50–70-х роках ХХ ст.” (19 березня 2009 р.)¹⁴⁷; “Матеріали переписів населення кін[ця] XIX – поч[атку] ХХІ ст. як джерело до етнічної історії України” (17 березня 2011 р.)¹⁴⁸; “Домінантна теза української національної ідеї XIX – початку ХХІ століть” (28 березня 2012 р.)¹⁴⁹; “Питання українізації Православної Церкви у громадсько-політичному житті Волині у 20-х роках ХХ століття” (19 березня 2013 р.)¹⁵⁰.

Двічі доповідав на засіданнях Етнографічної комісії доцент Володимир Галайчук, торкнувшись деяких аспектів традиційної духовної культури українців: поліської демонології (вірувань про домовика) (16 березня 2006 р.)¹⁵¹ і різдвяно-новорічної обрядовості волинян в околицях м. Кременець Тернопільської області (20 березня 2008 р.)¹⁵². На Тринадцятій науковій сесії про поселення і садиби волинян пограниччя Австро-Угорщини і Російської імперії другої половини XIX – початку ХХ ст. виступив асистент Григорій Рачковський¹⁵³. До роботи Етнографічної комісії почали долучатися також молоді науковці кафедри етнології – Р. Тарнавський та І. Гілевич. Перший доповідав

¹³⁹ Вісімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 24.

¹⁴⁰ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 16.

¹⁴¹ Дев'ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 28.

¹⁴² Двадцять перша наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 15.

¹⁴³ Двадцять друга наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 38.

¹⁴⁴ Двадцять третя наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 35.

¹⁴⁵ Двадцять четверта наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 41.

¹⁴⁶ Дев'ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 28.

¹⁴⁷ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 16.

¹⁴⁸ Двадцять друга наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 38.

¹⁴⁹ Двадцять третя наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 35.

¹⁵⁰ Двадцять четверта наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 41.

¹⁵¹ Сімнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 25.

¹⁵² Дев'ятнадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 30.

¹⁵³ Тринадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 26.

19 березня 2009 р. (“Віха” – елемент традиційної толоки українців)¹⁵⁴, 17 березня 2011 р. (“Еволюція семантики терміна “толока”: від “пасовиська” до “взаємодопомоги”)¹⁵⁵ і 19 березня 2013 р. (“Лекційні курси та практичні заняття на кафедрах етнологічного спрямування Львівського університету (1913–1939)”)¹⁵⁶, другий виголосив доповіді “Експедиційне дослідження Полісся у повоєнний період (1944 – початок 1960-х років)” (19 березня 2009 р.)¹⁵⁷, “Регіональний історико-етнографічний атлас України, Білоруси і Молдови” і польові дослідження в Україні (середина 1960-х – початок 1970-х років) (17 березня 2011 р.)¹⁵⁸ та “Московський період наукової діяльності українського етнологіста Івана Симоненка” (19 березня 2013 р.)¹⁵⁹.

Загалом, за нашими підрахунками, учасниками наукових сесій НТШ в Україні були майже чотири десятки викладачів історичного факультету. Згідно з програмами, вони підготували й оприлюднили близько півтори сотні доповідей і повідомлень. Найбільшу їх кількість озвучили в 2000 (10 виступів), 2002 (11) і 2007 (12 виступів) роках. Крім цього, понад 50 доповідей і повідомлень виголосили на засіданнях різних комісій сумісники Львівського університету – археологи, історики, етнологи, фахівці спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін.

Участь у наукових сесіях НТШ в Україні важлива ще й тому, що вона є одним із способів апробації досліджень, які публікуються в “Записках Наукового товариства імені Шевченка”. Нагадаємо, наприкінці XIX – у 30-х роках XX ст. члени Товариства доповідали, рецензували, обговорювали і рекомендували наукові праці до друку на засіданнях секцій – Історично-філософської, Філологічної і Математично-природописно-лікарської.

Однак, як засвідчує аналіз наукової продукції, що вийшла друком під егідою відновленого в Україні НТШ, частка таких праць є незначною. У 1999 р. був опублікований другий випуск збірника “Матеріали засідань Історичної та Археографічної комісії НТШ в Україні”, в якому містяться дві доповіді В. Расевича, виголошені ним на засіданнях Історичної комісії в 1995 і 1996 рр.¹⁶⁰ У цьому ж збірнику вміщена розвідка М. Криля про тематику історичних дисциплін у Львівському університеті наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.¹⁶¹ Деякі

¹⁵⁴ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 17.

¹⁵⁵ Двадцять друга наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 40.

¹⁵⁶ Двадцять четверта наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 42.

¹⁵⁷ Двадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 18.

¹⁵⁸ Двадцять друга наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 40.

¹⁵⁹ Двадцять четверта наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка... С. 42.

¹⁶⁰ *Расевич В.* Зовнішньополітичні орієнтації австрійських українців (1912–1918 рр.) / Василь Расевич // Матеріали засідань Історичної та Археографічної комісії НТШ в Україні. Львів, 1999. Вип. 2 (1995–1997). С. 253–269; *Його ж.* Роль Української національно-демократичної партії в організації українського державного життя / Василь Расевич // Там само. С. 270–278.

¹⁶¹ *Кріль М.* Історичні дисципліни у Львівському університеті (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) / Михайло Кріль // Матеріали засідань Історичної та Археографічної комісії НТШ в Україні. Вип. 2 (1995–1997). С. 223–233.

статті, апробовані у формі доповідей на засіданнях Етнографічної комісії та надруковані у виданнях Товариства, належать нам¹⁶² і Р. Сілецькому¹⁶³. Єдиний том “Славістичного збірника”, який вийшов друком у 1997 р. під егідою Славістичної комісії та Львівського державного університету імені Івана Франка, до наукових зв’язків історичного факультету з Товариством має опосередковане відношення, позаяк у ньому опубліковані доповіді й повідомлення, виголошені фахівцями-славістами на Міжнародному славістичному колоковіумі¹⁶⁴.

Всі інші статті, матеріали, рецензії та огляди наукової літератури, які викладачі історичного факультету оприлюднили в “Записках НТШ” та “Віснику НТШ”, апробування на Березневих наукових сесіях не проходили. Що більше, автори абсолютної більшості надрукованих на шпальтах серійних видань НТШ наукових праць не були учасниками наукових сесій або виголосили на засіданнях різних секцій і комісій переважно по одній доповіді (повідомленню). Зацікавлення становить і те, що саме ця когорта вчених налагоджувала науково-видавничі зв’язки історичного факультету з відновленим у Львові осередком академічного профілю.

Першою “відкрила” для себе видання НТШ доцент Раїса Шиян. Зокрема, в 222 томі “Записок”, підготовленому до друку членами Історично-філософської секції, дослідниця опублікувала рецензію на збірник документів, які висвітлювали торговельну діяльність населення Волині та Наддніпрянщини в XIV – середині XVII ст.¹⁶⁵ У наступному (225) томі, підготовленому зусиллями членів цієї ж секції, розлогу рецензію на актові книги Київського підкоморського суду кінця XVI – першої половини XVII ст. опублікував М. Крикун¹⁶⁶.

¹⁶² Глушко М. Походження традиційного парного ярма в українців (нова концепція) / Михайло Глушко // Записки НТШ. Львів, 2001. Т. ССXLII: Праці Секції етнографії і фольклористики. С. 154–188; *Його ж.* Голодомор 1932–1933 років на теренах київського Полісся (свідчення очевидців) // Відлуння голодомору-геноциду 1932–1933. Етнокультурні наслідки голодомору в Україні / [ред. Р. Кирчів, О. Романів]. Львів, 2005. С. 163–173.

¹⁶³ Сілецький Р. Проблема типології опалювальних пристроїв стародавнього житла в Україні (конструктивно-функціональні особливості печі) / Роман Сілецький // Записки НТШ. Т. ССXLII. С. 230–247; *Його ж.* Вибір “чистого” місця для будівництва в українців (повір’я, прикмети, заборони) / Роман Сілецький // Записки НТШ. Львів, 2010. Т. ССCLIX: Праці Секції етнографії і фольклористики. С. 7–32.

¹⁶⁴ Див.: Чорній В. Львів як осередок слов’янознавства / Володимир Чорній // Славістичні студії. Львів, 1997. Т. 1: Матеріали V-го Міжнародного славістичного колоковіуму (Львів, 14–16 травня 1996 р.) / [відп. ред. В. Чорній]. С. 10–16; Криль М. Питання національної самобутності Галичини на Слов’янському з’їзді 1848 р у Празі / Михайло Криль // Там само. С. 132–138; *Зашкільняк Л.* Історіографічна спадщина Михайла Грушевського на тлі історичної думки слов’янських народів початку XX ст. / Леонід Зашкільняк // Там само. С. 168–172; *Полещук Т.* Проблеми культурно-історичної спадщини Київської Русі в українсько-російській дискусії 1890–1891 рр. / Тамара Полещук // Там само. С. 178–181; *Сирота Р.* Парадигми англомовної історіографії югославської кризи / Роман Сирота // Там само. С. 186–192.

¹⁶⁵ Шиян Р. Торгівля на Україні. XIV – середина XVII століття: Волинь і Наддніпрянщина. – К.: Наук. думка, 1990. – 408 с. / Раїса Шиян // Записки НТШ. Т. ССXXII. С. 460–463.

¹⁶⁶ Крикун М. Книга Київського підкоморського суду (1584–1644) / Підгот. до вид. Г. В. Боряк, Т. Ю. Гирич, Л. З. Гісцова та ін. Передм. В. В. Німчук, Н. М. Яковенко. – К., 1991. – 339 с. / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. ССXXV. С. 452–458.

Відтак обоє авторів одночасно опанували нову рубрику “Записок” – “Статті”. Це був 228 том цього серійного видання, в якому М. Крикун надрукував дослідження про земські уряди на українських землях (у Руському, Белзькому, Подільському, Волинському, Брацлавському, Київському і Чернігівському воєводствах) у XV–XVIII ст.¹⁶⁷, а Р. Шиян – наукові студії про експортно-імпорتنу і транзитно-реекспортну торгівлю міст Руського й Белзького воєводств у XVI – першій половині XVII ст.¹⁶⁸

До 229 тому “Записок”, що дійшов до читачів зусиллями Філологічної секції, дві рецензії подав М. Криль, зокрема, на зібрання епістолярної спадщини українських славістів до основоположника порівняльної граматики слов’янських мов, професора Віденського університету Франца Міклошича, та на бібліографічний покажчик, присвячений діяльності діячів “Руської трійці”¹⁶⁹.

До підготовки першого окремого збірника праць Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін долучилися вже троє викладачів історичного факультету – професор В. Інкін, доценти М. Крикун і Микола Рожик. Перший проаналізував типи, види, жанри, походження і зміст документів, які охоплюють архів Самбірської економії за період від 1598 р. до 1819 р.¹⁷⁰ М. Крикун опублікував інструкцію сеймику Волинського воєводства 1595 р.¹⁷¹, як важливе джерело для з’ясування історії діяльності шляхетського самоврядування на території України в період пізнього середньовіччя. Тут же знайшла місце і його рецензія на дослідження польського історика Яна Столицького, в якому автор торкнувся долі шляхти Подільського воєводства після укладення в 1672 р. Буцацького миру між Османською імперією та Річчю Посполитою¹⁷². Нарешті, М. Рожик у співавторстві з молодим науковцем Вадимом Ададуровим спробували відповісти на питання про те, які події й обставини періоду Великої французької революції та наполеонівських війн спонукали відомого львівського

¹⁶⁷ Крикун М. Земські уряди на українських землях у XVI–XVIII століттях / Микола Крикун // Записки НТШ. Львів, 1994. Т. ССХХVIII: Праці Історично-філософської секції. С. 65–122.

¹⁶⁸ Шиян Р. Торговля міст Руського і Белзького воєводств у XVI – першій половині XVII століття / Раїса Шиян // Записки НТШ. Т. ССХХVIII. С. 123–159.

¹⁶⁹ Криль М. Листування українських славістів з Францом Міклошичем / Упорядник І. С. Свенціцький, археографічне опрацювання, примітки, покажчики О. А. Купчинський, переклад листів М. І. Свенціцька, відповідальний редактор Я. Д. Ісаєвич. – К.: Наукова думка, 1993. – 400 с. / Михайло Криль // Записки НТШ. Львів, 1995. Т. ССХХIX: Праці Філологічної секції. С. 558–564; Його ж. “Руська трійця”: Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький: Бібліографічний покажчик (1834–1990) / Укладач Луїза Ільницька. – Львів: Вид-во ЛНБ ім. В. Стефаника АН України, 1993. – 379 с. / Михайло Криль // Там само. С. 582–584.

¹⁷⁰ Інкін В. Архів Самбірської економії / Василь Інкін // Записки НТШ. Львів, 1996. Т. ССХХXI: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. С. 109–146.

¹⁷¹ Крикун М. Інструкція сеймику Волинського воєводства 1595 року. Додаток: [текст одного документа] / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. ССХХXI. С. 415–436.

¹⁷² Крикун М. Jarosław Stolicki. Egzultanci podolscy (1672–1699): znaczenie uchodźców z Podola w życiu politycznym Rzeczypospolitej. – Kraków: Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1994. – 157 s. / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. ССХХXI. С. 594–598.

історика Дениса Зубрицького до осмислення тогочасної епохи, а заодно проаналізували його досягнення на цьому поприщі¹⁷³.

Наукові зв'язки історичного факультету з НТШ в Україні ще більше посилились у 1997 р., коли вийшов друком черговий (233) том праць Історично-філософської секції. На відміну від попередніх видань “Записок”, серед його авторів значилось уже п'ятеро істориків Франкового університету. Зокрема, професор М. Швагуляк відтворив обставини одного з важливих епізодів тривалих українсько-польських взаємин – справу переговорів 1921 р. за участю одного з найближчих співпрацівників митрополита Андрея Шептицького, адміністратора митрополичих маєтностей, прелата Тита Войнаровського¹⁷⁴. Доцент В. Гавриленко розглянув емблематику львівських деревообробних цехів XVIII – початку XIX ст.¹⁷⁵ Кандидат історичних наук В. Александрович торкнувся історії діяльності та бібліотеки братів Рогатинців – відомих львівських майстрів-сідлярів кінця XVI – початку XVII ст.¹⁷⁶ М. Крикун докладно проаналізував діяльність Остапа Гоголя, одного зі соратників Богдана Хмельницького, Івана Виговського та Петра Дорошенка, який, обіймаючи посаду полковника (1654–1661, 1663–1669, 1673–1675 рр.), був причетний до багатьох політичних подій на українських землях у третій чверті XVII ст., послідовно відстоював національні устремління українського народу¹⁷⁷. Доцент Зоя Баран донесла до читачів звіт Теофіля Окуневського про його перебування за дорученням Державного Секретаріату Західно-Української Народної Республіки в Угорщині в лютому 1919 р.¹⁷⁸

У 238 томі “Записок НТШ” історичний факультет представляли три особи – професори М. Крикун і М. Швагуляк та аспірант Олексій Вінниченко. Перший опублікував наукову статтю про Корсунську козацьку раду, яка відбулася в березні 1669 р. і знаменувала собою майбутній перехід частини України під протекторат Османської імперії¹⁷⁹, а також матеріал про фіскальні списки

¹⁷³ Ададуров В. “Хроніка Французької революції” Дениса Зубрицького як історичне джерело наполеонівської епохи. Додаток: [тексти двох документів] / Вадим Ададуров, Микола Рожик // Записки НТШ. Т. ССXXXI. С. 495–506.

¹⁷⁴ Швагуляк М. До історії українсько-польських переговорів у 1921 році. Місія Тита Войнаровського / Михайло Швагуляк // Записки НТШ. Львів, 1997. Т. ССXXXIII: Праці Історично-філософської секції. С. 126–147.

¹⁷⁵ Гавриленко В. Гербові емблеми львівських деревообробних цехів / Віталій Гавриленко // Записки НТШ. Т. ССXXXIII. С. 193–205.

¹⁷⁶ Александрович В. Бібліотека братів Рогатинців / Володимир Александрович // Записки НТШ. Т. ССXXXIII. С. 251–256.

¹⁷⁷ Крикун М. З історії української козацької старшини другої половини XVII століття. Полковник Остап Гоголь / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. ССXXXIII. С. 398–441.

¹⁷⁸ Баран З. Маловідомий епізод з історії українсько-угорських відносин (Місія Теофіля Окуневського до Угорщини на початку 1919 року). Додаток: [текст одного документа] / Зоя Баран // Записки НТШ. Т. ССXXXIII. С. 468–481.

¹⁷⁹ Крикун М. Корсунська козацька рада 1669 року. Додаток: [тексти трьох документів] / Микола Крикун // Записки НТШ. Львів, 1999. Т. ССXXXVIII: Праці Історично-філософської секції. С. 117–148.

(реєстри) Правобережної України останньої чверті XVIII ст.¹⁸⁰ О. Вінниченко торкнувся невиданих документів сеймиків землі Руського воєводства 1572–1647 рр., що відклалися в холмських гродських книгах¹⁸¹, а М. Швагуляк оприлюднив добірку таємних документів Міністерства військових справ, надісланих 28 березня 1938 р. Раді міністрів Польщі. Стосувалися вони Галичини й мали на меті послабити вплив українського національно-визвольного руху¹⁸².

Цікаві за змістом наукові розвідки були надруковані у 243 томі праць Історично-філософської секції. Зокрема, кандидат історичних наук Р. Сирота простежив процес формування й розвитку британського ставлення до проблем Східної Галичини в першій чверті минулого століття¹⁸³. О. Вінниченко опублікував тексти двох документів, що стосуються Холмської землі – інструкції передсеймового сеймику 1593 р.¹⁸⁴ Перелік поселень трьох повітів (Червоногородського, Кам'янецького і Летичівського) Подільського воєводства першої половини XVII ст., їх кількість і структуру подав М. Крикун. Учений установив побутування цих поселень у XVI–XVIII ст., їх існування нині, визначив відсоток міст і містечок серед подільських поселень XVII ст.¹⁸⁵ Історії і суті народовсько-русофільського компромісу 1882 р. торкнувся доцент М. Мудрий. Узагальнюючу частину його праці органічно доповнюють листи учасників переговорів та проекти угоди¹⁸⁶. У цьому ж томі “Записок” професор Л. Войтович опублікував рецензію на дослідження російського історика Олександра Майорова про Галицько-Волинське князівство в домонгольський період¹⁸⁷.

Члени Історично-філософської секції підготували до друку 251 і 256 томи “Записок НТШ”. Серед авторів цих видань фігурують переважно вже відомі

¹⁸⁰ Крикун М. Реєстри димів Правобережної України останньої чверті XVIII століття / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. ССXXXVIII. С. 515–553.

¹⁸¹ Вінниченко О. Матеріали сеймику Холмської землі останньої чверті XVI – першої половини XVII століть. Додаток: Матеріали до історії сеймику Холмської землі 1572–1647 рр., що відклалися у холмських гродських книгах / Олексій Вінниченко // Записки НТШ. Т. ССXXXVIII. С. 415–433.

¹⁸² Швагуляк М. Військові плани “зміцнення польського характеру” східних воєводств держави (березень 1938 року). Додаток: [тексти чотирьох документів] / Михайло Швагуляк // Записки НТШ. Т. ССXXXVIII. С. 562–583.

¹⁸³ Сирота Р. Східна Галичина у британській суспільній думці та політиці першої чверті XX століття / Роман Сирота // Записки НТШ. Львів, 2002. Т. ССXLIII: Праці Історично-філософської секції. С. 100–133.

¹⁸⁴ Вінниченко О. Інструкція передсеймового сеймику Холмської землі 1593 року: Додаток: [тексти двох документів] / Олексій Вінниченко // Записки НТШ. Т. ССXLIII. С. 318–341.

¹⁸⁵ Крикун М. Кількість і структура поселень Подільського воєводства в першій половині XVII століття. Додаток: Список поселень Подільського воєводства в XVI ст. // Записки НТШ. Т. ССXLIII. С. 374–521.

¹⁸⁶ Мудрий М. Угода між галицькими народовцями і русофілами 1882 року. Додаток: [тексти восьми документів] / Мар'ян Мудрий // Записки НТШ. Т. ССXLIII. С. 653–685.

¹⁸⁷ Войтович Л. А. В. Майоров. Галицько-Волинская Русь. Очерки социально-политических отношений в домонгольский период. Князь, бояре и городская община. – Санкт-Петербург, 2001. – 640 с. / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. ССXLIII. С. 699–703.

нам імена. М. Крикун в одній зі статей з'ясував історію відстоювання землевласницьких інтересів першою (воєвода) і третьою (підкоморій) особами в урядовій (посадовій) ієрархії Брацлавського воєводства наприкінці XVI – на початку XVII ст.¹⁸⁸ Доцент Юрій Овсінський всебічно проаналізував розвиток товарного виробництва зерна у фільваркових господарствах на теренах Подільського воєводства в 40–70-х роках XVIII ст.¹⁸⁹ Р. Сирота окреслив місце України у британській ідеї “нової Європи” в 1916–1920 рр.¹⁹⁰ та випробування для української справи у Великій Британії в роки Першої світової війни¹⁹¹. Л. Зашкільняк встановив, що у виникненні і розгортанні взаємного поборювання двох сусідніх народів (українського і польського), роздмухуванні міжетнічної ворожнечі, яка вилилась у численні жертви з обох боків під час Другої світової війни, винні провідники як українського, так і польського визвольного рухів¹⁹². Л. Войтович торкнувся дискусійних питань стосовно авторства й автентичності однієї з найвідоміших пам'яток давньоруської літератури – “Слова о полку Ігоревім”¹⁹³. Про “русинів польської нації”, членів Центральної Ради Народової, які привнесли в польський національно-політичний дискурс “руську тему”, сприяли перетворенню територіального патріотизму в національний, ідеться в статті М. Мудрого. Автор з'ясував також, що особи з двоступеневою ідентичністю були важливою частиною механізму функціонування галицького суспільства в середині XIX ст.¹⁹⁴

Масштабний за обсягом і важливий з наукового погляду документальний матеріал опублікував у 251 і 256 томах “Записок” доцент О. Винниченко, зокрема, про кількість, персональний склад, соціально-економічне становище і спосіб життя чиншової шляхти Поділля та Південної Волині в 1740–1770-х роках¹⁹⁵. У рубриці “Критика і бібліографія” свої думки і спостереження виклали М. Крикун

¹⁸⁸ Крикун М. Маєтковий конфлікт у Брацлавському воєводстві кінця XVI – початку XVII століть: підкоморій проти воєводи / Микола Крикун // Записки НТШ. Львів, 2006. Т. CCLI: Праці Історично-філософської секції. С. 23–48.

¹⁸⁹ Овсінський Ю. Зернове господарство фільварків Подільського воєводства Речі Посполитої у 40–70-х роках XVIII століття (За матеріалами маєтків Міхала Жевуського). Додаток [текст одного документа] / Юрій Овсінський // Записки НТШ. Т. CCLI. С. 49–85.

¹⁹⁰ Сирота Р. “The New Europe” і британський дискурс України 1916–1920 років: перепроєктування Європи / Роман Сирота // Записки НТШ. Т. CCLI. С. 240–302.

¹⁹¹ Сирота Р. Війна, шпигуноманія і випробування для української справи у Великій Британії в 1914–1916 роках / Роман Сирота // Записки НТШ. Львів, 2008. Т. CCLVI: Праці Історично-філософської секції. С. 363–393.

¹⁹² Зашкільняк Л. Українсько-польські стосунки на Волині та у Східній Галичині в 1939–1944 роках: невідома війна / Леонід Зашкільняк // Записки НТШ. Т. CCLI. С. 325–367.

¹⁹³ Войтович Л. Знову про дискусію з приводу автентичності “Слова о полку Ігоревім” та стосовно його авторів / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. CCLVI. С. 32–49.

¹⁹⁴ Мудрий М. Gente rutheni в Польській Центральній Раді Народовій 1848 року // Мар'ян Мудрий // Записки НТШ. Т. CCLVI. С. 244–281.

¹⁹⁵ Винниченко О. Чиншова шляхта на Поділлі і Південній Волині у 1740–1770-х роках. I. Кількість і персональний склад (На документальних матеріалах з маєтків Жевуських) / Олексій Винниченко // Записки НТШ. Т. CCLI. С. 499–563; Його ж. Чиншова шляхта на Поділлі і Південній Волині у 1740–1770-х роках. II. Соціально-економічне становище і спосіб життя (На документальних матеріалах з маєтків Жевуських) / Олексій Винниченко // Записки НТШ. Т. CCLVI. С. 647–684.

(про джерелознавчу працю професора Варшавського університету Даріуша Колодзейчика)¹⁹⁶, Л. Войтович (про монографічні студії О. Майорова і Назара Козака)¹⁹⁷ й асистент О. Дух (про низку монографічних досліджень Ігоря Сkochиляса)¹⁹⁸.

Зусиллями членів Історично-філософської секції вийшли друком два останні томи “Записок” – 264 і 265. Зокрема, Л. Войтович спробував реконструювати галицько-волинські зв’язки з німецькими державами. Щоправда, викладений у статті фактологічний матеріал автор вважає попередніми зауваженнями до дослідження порушеної проблеми. На його думку, останню можна успішно розв’язати, залучивши нові опубліковані й архівні джерела, передусім німецькомовні¹⁹⁹. Доцент А. Заяць простежив історію волинського міста Берестечка упродовж XVI – першої половини XVII ст., тобто до відомої Берестецької битви 1651 р.²⁰⁰ М. Крикун, на основі магістратських книг подільського містечка Сатанова, з’ясував видову структуру кримінальних злочинів і перебіг їх судового розгляду у XVIII ст. Встановлено, що серед злочинів найпоширенішими були крадіжки, заподіяння тілесних ушкоджень під час сутичок та перелюбство, а засобами покарання – привселюдне побиття батогами, різками і посторонками. Спорадично звинувачених “випробовували” тортурами, інколи їх страчували мечем та за допомогою шибениці²⁰¹. М. Мудрий торкнувся відносин між Головною руською радою і Руським собором у 1848 р., що розвивалися у двох напрямках – конфронтації, яку цілеспрямовано виносили на обговорення громадськості, й співпраці, яку старанно приховували від сторонніх

¹⁹⁶ Крикун М. Dariusz Kołodziejczyk. The Ottoman Survey Register of Podolia (ca. 1681). Defteri i Mufassal-i Eyalet-i Kamaniçe. – Kyiv; Cambridge, Mass.: Harvard Ukrainian Institute; Institute of Oriental Studies, National Academy of Sciences of Ukraine, 2004. – Part 1: Text, Translation, and Commentary. – I–XVIII + 672 p. + 6 Maps; Part 2: Facsimile. I–IV + 362 p. (Studies in Ottoman Documents Pertaining to Ukraine and the Black Sea Countries. – Vol. 3). / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. CCLI. С. 648–659.

¹⁹⁷ Войтович Л. Майоров А. В. Великая Хорватия: этногенез и ранняя история славян Прикарпатского региона. – Санкт-Петербург, 2006. – 209 с. / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. CCLVI. С. 705–707; Його ж. Козак Назар. Образ і влада. Княжі портрети у мистецтві Київської Русі XI ст. – Львів, 2007. – 154 с. / Леонтій Войтович // Там само. С. 708–709.

¹⁹⁸ Дух О. Собори Львівської єпархії XVI–XVIII століть / Упорядкування та історичний нарис Ігоря Сkochиляса. – Львів, 2006. – CXLIV + 464 с.; Ihor Skoczylas. Sobory eparchii chełmskiej XVII wieku. Program religijny Slavia Unita w Rzeczypospolitej. – Lublin, 2008. – 176 s.; Ігор Сkochиляс. Релігія та культура Західної Волині на початку XVIII ст. За матеріалами Володимирського собору 1715 р. – Львів, 2008. – 80 с. / Олег Дух // Записки НТШ. Т. CCLVI. С. 720–727.

¹⁹⁹ Войтович Л. Галицько-волинські зв’язки з німецькими землями: спроба реконструкції / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Львів, 2012. Т. CCLXIV: Праці Історично-філософської секції. С. 95–128.

²⁰⁰ Заяць А. Берестечко у XVI – першій половині XVII століть (Штрихи до історії розвитку міста) / Андрій Заяць // Записки НТШ. Т. CCLXIV. С. 196–210.

²⁰¹ Крикун М. Декрети у кримінальних справах магістратського суду містечка Сатанова у XVIII столітті / Микола Крикун // Записки НТШ. Львів, 2013. Т. CCLXV: Праці Історично-філософської секції. С. 30–53.

очей²⁰². М. Швагуляк, у співавторстві з кандидатом історичних наук Оксаною Дудко, простудіювали комплекс питань, що стосуються особливостей сприйняття в українських громадських середовищах наприкінці 80-х – на початку 90-х років XIX ст. інформації про східноєвропейський курс політики рейхсканцлера Отто фон Бісмарка та формування їхніх уявлень і суджень про перспективи розвитку міжнародних відносин у тогочасній Європі²⁰³.

У кожному зі зазначених збірників праць Історично-філософської секції подані також матеріали. Щоправда, на відміну від попередніх томів цього серійного видання, вони поодинокі. Зокрема, на основі однієї “формальної” згадки в сеймиковій постанові, О. Вінниченко встановив, що через неврожаї 1631–1632 рр. населення Белзького воєводства не мало змоги виконувати податкові повинності²⁰⁴. На матеріалах усної історії (інтерв’ю, зафіксованих в інформаторів різного віку) доцент Галина Боднар відтворила етносоціальне середовище й атмосферу повсякденного життя нових, переважно російськомовних жителів однієї з престижних львівських дільниць (Костелівки) в повоєнний період²⁰⁵.

Частина викладачів історичного факультету прилучилася до “Записок НТШ”, які підготували члени Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. Як уже відомо, один зі збірників праць (т. 231) цього наукового підрозділу Товариство видало в 1996 р. Відтак зусиллями членів цієї Комісії у світ вийшли ще три томи “Записок”: 240 (2000 р.), 252 (2006 р.) і 260 у двох книгах (2010 р.). Серед їх співавторів найчастіше значаться імена професорів М. Крикуна і Л. Войтовича. Першому належать дві статті, публікації архівних джерел і матеріалів, рецензії, другому – дві статті, рецензії та огляд наукової літератури.

У статті М. Крикуна “Доля гетьманських інсигній (клейнодів), вивезених Павлом Тетерею до Польщі в 1665 році” йдеться про інсигнії, які 1649 р. Ян Казимир подарував Богданові Хмельницькому на знак визнання його козацьким гетьманом. Петрові Дорошенку, як наступнику Павла Тетері, не вдалося отримати їх, позаяк Річ Посполита зневірилася мати в його особі підвладного гетьмана, і король віддав ці клейноди слухняному Михайлові Ханенку, якого частина правобережного козацтва також визнала гетьманом²⁰⁶. В іншій розвідці

²⁰² *Мудрий М.* “Jesteśmy rozdwojonymi członkami jednego ciała”: до питання про відносини між Головною руською радою і Руським собором 1848 року / Мар’ян Мудрий // Записки НТШ. Т. CCLXV. С. 54–80.

²⁰³ *Дудко О.* Східна політика Отто фон Бісмарка в світлі української суспільно-політичної думки (кінець 80-х – початок 90-х років XIX століття) / Оксана Дудко, Михайло Швагуляк // Записки НТШ. Т. CCLXV. С. 131–150.

²⁰⁴ *Винниченко О.* “Формальна” згадка в сеймиковій постанові: неврожаї в Белзькому воєводстві у 1631–1632 роках. Документ [текст одного документа] / Олексій Винниченко // Записки НТШ. Т. CCLXIV. С. 493–502.

²⁰⁵ *Боднар Г.* Нові жителі старої дільниці: Костелівка у другій половині XX століття / Галина Боднар // Записки НТШ. Т. CCLXV. С. 517–547.

²⁰⁶ *Крикун М.* Доля гетьманських інсигній (клейнодів), вивезених Павлом Тетерею до Польщі в 1665 році / Микола Крикун // Записки НТШ. Львів, 2000. Т. CCXL: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. С. 133–157.

М. Крикун торкнувся розмежування володінь Речі Посполитої та Османської імперії 1703 р.²⁰⁷ Дослідник опублікував також різні за характером і змістом джерела: перепис Подільського козацького полку 1659 р.²⁰⁸; невідомі універсали Богдана Хмельницького та Івана Виговського²⁰⁹; матеріали про кількість і структуру поселень Брацлавського воєводства в першій половині XVII ст.²¹⁰; офірний реєстр Брацлавського воєводства 1789 р.²¹¹ Серед нових наукових видань його увагу привернули монографічні праці одеського тюрколога Олександра Середи²¹² та польського історика і дипломата Генрика Літвіна²¹³.

Л. Войтович укротре порушив низку дискусійних проблем, що стосуються історії України періоду раннього заліза і княжої доби – локалізації проживання сарматських племен на теренах сучасної України²¹⁴ та кордонів Галицько-Волинської держави в XIII–XIV ст.²¹⁵ Історик не пройшов повз наукові праці тих авторів, яких також цікавлять події та явища тисячолітньої давнини на українських етнічних землях: сербського дослідника Тура Харді²¹⁶, сучасних Санкт-Петербурзьких істориків Михайла Свердлова²¹⁷, Володимира Когана й

²⁰⁷ Крикун М. Розмежування володінь Речі Посполитої та Османської імперії 1703 року / Микола Крикун // Записки НТШ. Львів, 2010. Т. CCLX: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. Кн. 2. С. 54–88.

²⁰⁸ Крикун М. Перепис Подільського козацького полку 1659 року. Додаток: [текст перепису] / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. CCXL. С. 503–529.

²⁰⁹ Крикун М. Ще один невідомий універсал Богдана Хмельницького. Додаток: [текст одного документа] / Микола Крикун // Записки НТШ. Львів, 2006. Т. CCLII: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. С. 540–545; *Його ж.* Невідомі універсали Богдана Хмельницького та Івана Виговського. Додаток: [тексти двох документів] / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. CCLX. Кн. 2. С. 338–340.

²¹⁰ Крикун М. Кількість і структура поселень Брацлавського воєводства в першій половині XVII століття / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. CCLII. С. 556–647.

²¹¹ Крикун М. Офірний реєстр Брацлавського воєводства 1789 року. Додаток: [тексти двох документів] / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. CCLX. Кн. 2. С. 351–400.

²¹² Крикун М. А. Середина. Силистренско-Очаковскія еялет през XVIII – нач. XIX в.: Административно-териториално устройство, селища и население в Северозападното Причерноморие. – София: Дио Мира, 2008. – 262 с. / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. CCLX. Кн. 2. С. 480–483.

²¹³ Крикун М. Henryk Litwin. Równi do równych: Kijowska reprezentacja sejmowa. 1569–1648. – Warszawa: DiG, 2009. – 195 s. / Микола Крикун // Записки НТШ. Т. CCLX. Кн. 2. С. 483–486.

²¹⁴ Войтович Л. Сармати на землях нинішньої України: проблема локалізації племен / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. CCLX. Кн. 2. С. 7–23.

²¹⁵ Войтович Л. Кордони Галицько-Волинської держави: проблеми та дискусії / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. CCLII. С. 187–205.

²¹⁶ Войтович Л. Бура Харди. Наследники Кијева. Изъмеђу кральевске круне и татарског јарма. Студија о државно-правном положају галичке и галичко-волинске княжевине до 1364 године. – Нови Сад, 2002. – 240 с. / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. CCLII. С. 773–775.

²¹⁷ Войтович Л. Свердлов М. Б. Домонгольская Русь: Князь и княжеская власть на Руси VI – первой трети XIII вв. – Санкт-Петербург: Академический проект, 2003. – 735 с. / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. CCLII. С. 775–778.

Володимира Домбровського-Шалагіна²¹⁸, Андрія Чернова²¹⁹ і когорти українських учених²²⁰.

Оригінальністю відзначається стаття Ю. Овсінського про чотири книги-меморіали подільського воєводи Міхала Жевуського, присвячені адмініструванню його подільських і волинських маєтків у 1739–1777 рр.²²¹ У розвідці “Еволюція монетного господарства Львова в XVI столітті” Р. Шуст встановив, що тоді провідними були монети, відкарбовані на коронних та литовських монетних дворах. Водночас, як зазначив автор, дедалі відчутнішою ставала наявність різних іноземних номіналів, що засвідчувало поступове входження українських земель у систему загальноєвропейського ринку²²². На основі аналізу архівних джерел три етапи розвитку фінансового письма в канцелярії Львівського магістрату XVI ст. виявив М. Ільків-Свидницький²²³. Увагу доцента О. Винниченка привернув славнозвісний твір “*Liber generationis plebeanorum*” (відоміша назва – “*Liber chororum*”) Валеріана Неканда Трепки, який поміж іншим містить відомості про участь у шляхетських сеймиках представників духовенства і міст, слуг та інших осіб нешляхетського походження²²⁴.

²¹⁸ Войтович Л. Коган В. М., Домбровский-Шалагин В. И. Князь Рюрик и его потомки. Историко-генеалогический свод. – Санкт-Петербург: Паритет, 2004. – 686 с. / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. ССЛІІ. С. 780–782.

²¹⁹ Войтович Л. Чернов Андрей. Хроники изначного времени. “Слово о полку Игореве” и его окрестности. – Санкт-Петербург, 2006. – 480 с.; 58 илл. / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. ССЛХ. Кн. 2. С. 463–467.

²²⁰ Войтович Л. Княжа доба. Історія і культура / Відпов. ред. акад. НАН України Я. Д. Ісаєвич. Вип. 1. – Львів, 2007. – 336 с.; Княжа доба. Історія і культура / Відпов. ред. акад. НАН України Я. Д. Ісаєвич. Вип. 2. – Львів, 2008. – 280 с.; Доба короля Данила в науці, мистецтві, літературі: Матеріали Міжнародної наукової конференції 29–30 листопада 2007 р., Львів. – Львів, 2008. – 467 с.; “Слово о полку Игоревім” та його доба: Матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції. Галич, 24 жовтня 2007 р. – Галич, 2007. – 217 с.; Галич і Галицька земля в державотворчих процесах України: Матеріали Міжнародної наукової конференції. Галич, 10–11 жовтня 2008 р. – Галич, 2008. – 214 с.; Дорогичинь 1253: Матеріали наукової конференції з нагоди 755-ї річниці коронації Данила Романовича. – Івано-Франківськ, 2008. – 186 с.; Фортеця: Збірник заповідника “Тустань” на пошану Михайла Рожка / Під ред. Ю. Лукомського. – Львів, 2009. – 720 с. // Записки НТШ. Т. ССЛХ. Кн. 2. С. 492–499; *Його ж.* Однороженко Олег. Родова геральдика Руського королівства та Руських земель Корони Польської XIV–XVI ст. – Харків, 2009. – 311 с. / Леонтій Войтович // Там само. С. 499–501.

²²¹ Овсінський Ю. Книги розпоряджень Міхала Жевуського адміністрації маєтків у Подільському і Волинському воєводствах (30–70-ті роки XVIII століття) / Юрій Овсінський // Записки НТШ. Т. ССХІ. С. 53–71.

²²² Шуст Р. Еволюція монетного господарства Львова в XVI столітті / Роман Шуст // Записки НТШ. Т. ССЛІІ. С. 68–81.

²²³ Ільків-Свидницький М. Пізньоготичне фінансове письмо у канцелярії Львівського магістрату в першій половині XVI століття (На матеріалах ЦДІА України у Львові) / Микола Ільків-Свидницький // Записки НТШ. Т. ССЛІІ. С. 29–52.

²²⁴ Винниченко О. Шляхетські сеймики і шляхтичі, котрі не були шляхтою (Нотатки на полях “*Libri chororum*” Валеріана Трепки) / Олексій Винниченко // Записки НТШ. Львів, 2010. Т. ССЛХ: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. Кн. 1. С. 164–189.

Наукове зацікавлення викликають спогади громадського діяча і судді Тита Реваковича, опубліковані М. Мудрим²²⁵. Масштабною за обсягом і ґрунтовною за змістом є рецензія А. Заяця на монографічне дослідження доктора історичних наук Петра Кулаковського²²⁶.

Серед археологів науково-видавничі зв'язки з Товариством першим налагодив професор М. Пелешишин. Зокрема, його зусиллями були підготовлені для 235 тому “Записок” три праці: стаття про проблеми історії носіїв трипільської культури на теренах Західної Волині й у межиріччі Західного Бугу та Дністра²²⁷ і дві рецензії – на колективне дослідження “Давня історія України” (у співавторстві з кандидатом історичних наук Миколою Бандрівським і доктором історичних наук Ларисою Крушельницькою)²²⁸ та монографію Л. Крушельницької про чорноліську культуру²²⁹.

Відтак до підготовки двох наступних збірників праць Археологічної комісії (т. 244, 253) долучилися деякі інші викладачі історичного факультету – доценти Василь Рудий (дві невеликі за обсягом розвідки й одна рецензія)²³⁰, Я. Онищук²³¹ та Р. Берест²³². В одному з цих томів була опублікована методологічного характеру стаття сумісника історичного факультету професора О. Ситника. Стосується вона методів дослідження пам'яток культури найдавнішого

²²⁵ Мудрий М. “Згадки з життя свого і своєї родини”: Спогади Тита Реваковича як джерело до історії Галичини XIX століття / Мар'ян Мудрий // Записки НТШ. Т. ССLII. С. 708–762.

²²⁶ Заяць А. Петро Кулаковський. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618–1648) / Національний університет “Острозька академія”. – К.: Темпора, 2006. – 496 с.; 2 іл. / Андрій Заяць // Записки НТШ. Т. ССLII. С. 790–797.

²²⁷ Пелешишин М. Проблеми історії трипільських племен Західної Волині, межиріччя Західного Бугу та Дністра / Микола Пелешишин // Записки НТШ. Львів, 1998. Т. ССXXXV: Праці Археологічної комісії. С. 175–192.

²²⁸ Бандрівський М. Давня історія України / Ред. колегія В. Станко, С. Березанська, В. Гладилін, М. Гладких, В. Отрошенко. – К.: Наук. думка, 1997. – 559 с., іл. / Микола Бандрівський, Лариса Крушельницька, Микола Пелешишин // Записки НТШ. Т. ССXXXV. С. 683–688.

²²⁹ Пелешишин М. Л. І. Крушельницька. Чорноліська культура Середнього Придністров'я (За матеріалами непоротівської групи пам'яток). – Львів, 1998. – 224 с., іл., фото / Микола Пелешишин // Записки НТШ. Т. ССXXXV. С. 699–705.

²³⁰ Рудий В. Соціальна структура населення Перемишльської землі в IX – середині XIV століть / Василь Рудий // Записки НТШ. Львів, 2002. Т. ССXLIV: Праці Археологічної комісії. С. 258–263; Його ж. Етногенез та рання історія слов'ян: нові наукові концепції на зламі тисячоліть. Матеріали Міжнародної наукової археологічної конференції 30–31 березня 2001 року. – Львів, 2001. – 294 с. / Василь Рудий // Там само. С. 680–687; Його ж. Проблеми історико-археологічного вивчення галицької землі XI–XIV століть у зарубіжній історіографії / Василь Рудий // Записки НТШ. Львів, 2007. Т. ССLIII: Праці Археологічної комісії. С. 672–684.

²³¹ Онищук Я. Розвідкові археологічні дослідження в селі Накваша Бродівського району Львівської області у 2000 році / Ярослав Онищук // Записки НТШ. Т. ССXLIV. С. 535–544.

²³² Берест Р. Середньовічне гутне виробництво з лісових угідь Унівської Святоуспенської лаври / Роман Берест // Записки НТШ. Т. ССLIII. С. 548–556.

історичного періоду – палеоліту²³³. У 244 томі “Записок” свої міркування стосовно деяких наукових праць оприлюднив Л. Войтович²³⁴.

За досліджуваний період чотири томи “Записок НТШ” підготували члени Етнографічно-фольклористичної секції – 223 (1993 р.), 230 (1995 р.), 242 (2001 р.) і 259 (2010 р.). Щоправда, дослідження викладачів кафедри етнології опубліковані лише у двох останніх томах. Зокрема, нашими зусиллями була аргументована нова наукова версія походження різних типів парного нашійного ярма в українців²³⁵, а Р. Сілецький у статті “Проблема типології опалювальних пристроїв стародавнього житла в Україні (конструктивно-функціональні особливості печі)” підкреслив, що система опалення народного житла українців пройшла еволюцію від наземного примітивного вогнища до “варистої” печі. Автор також довів, що всі археологічні печі належали до напівзакритого вогнища, а “вариста” піч могла виникнути щонайшвидше у княжий період²³⁶. Про народні повір’я, прикмети і заборони українців, пов’язані з вибором “чистого місця” для зведення будівлі, передусім житла, йдеться в іншій науковій розвідці Р. Сілецького. Дослідник з’ясував, що всі вони мають одну спільну рису – пов’язані з уявленнями про смерть і потойбічний світ²³⁷. Р. Тарнавський запропонував новий погляд стосовно традиційного звичаю “супряга”. Для цього були проаналізовані пов’язані з ним культурно-історичний, трудовий та обрядовий аспекти²³⁸. Залучивши нові польові етнографічні матеріали, В. Галайчук описав народні звичаї та обряди календарного року українців Самбірського району Львівської області²³⁹. Простудіювавши етнологічні й фольклористичні праці членів НТШ у Львові кінця ХІХ – 30-х років ХХ ст., ми уточнили об’єкт і предметний засяг етнографії, етнології та фольклористики як окремих народознавчих дисциплін, визначили науковий вклад членів Товариства в розвиток кожної з них і т. ін.²⁴⁰

²³³ Ситник О. Питання методики досліджень кам’яних комплексів середнього палеоліту / Олександр Ситник // Записки НТШ. Т. ССLIII. С. 17–36.

²³⁴ Войтович Л. Пчелов Е. В. Генеалогия древнерусских князей IX – начала XI в. / Отв. ред. О. М. Медушевская. – Москва: Российский государственный гуманитарный ун-т, 2001. – 262 с. / Леонтій Войтович // Записки НТШ. Т. ССXLIV. С. 705–708; Його ж. Старосамбірщина-II: Альманах. – Старий Самбір, 2002. – 364 с. / Леонтій Войтович // Там само. С. 734–735.

²³⁵ Глушко М. Походження традиційного парного ярма в українців (нова концепція) / Михайло Глушко // Записки НТШ. Т. ССXLII. С. 154–188.

²³⁶ Сілецький Р. Проблема типології опалювальних пристроїв стародавнього житла в Україні (конструктивно-функціональні особливості печі) / Роман Сілецький // Записки НТШ. Т. ССXLII. С. 230–247.

²³⁷ Сілецький Р. Вибір “чистого” місця для будівництва в українців (повір’я, прикмети, заборони) / Роман Сілецький // Записки НТШ. Т. ССLIX. С. 7–32.

²³⁸ Тарнавський Р. Культурно-історичний, трудовий та обрядовий аспекти звичаю “супряга”: новий погляд на відому тематику / Роман Сілецький // Записки НТШ. Т. ССLIX. С. 117–129.

²³⁹ Галайчук В. Традиційні календарні звичаї та обряди Старосамбірщини / Володимир Галайчук // Записки НТШ. Т. ССLIX. С. 138–178.

²⁴⁰ Глушко М. Народознавчі дисципліни у дослідженнях Наукового товариства ім. Шевченка: дефініції і предметний засяг / Михайло Глушко // Записки НТШ. Т. ССLIX. С. 337–363.

Серед матеріалів на особливу увагу заслуговує підготовлений нами до друку звіт етнографічної експедиції влітку 1934 р. (після голодомору 1932–1933 рр.) до Чорнобильського району Київської області відомого українського етнолога й музейника Ніни Заглади, який розширив знання не лише про традиційну культуру і побут місцевих поліщуків у минулому, а й створив надійний ґрунт для всебічного аналізу історико-культурних і суспільно-політичних процесів у ХХ ст.²⁴¹ Певне наукове зацікавлення становлять розвідки доцента Андрія Козицького про етнографічні матеріали у працях львівського сходознавця і мандрівника Міхала Боїма²⁴² та професора С. Макарчука про етнографічні сюжети в описових творах про намісництва і губернії підросійської України останньої чверті ХVIII – першої половини ХІХ ст.²⁴³ Рубрика “Критика і бібліографія” представлена лише нашими рецензіями на збірник польських етнологів про комунікації й народні транспортні засоби та колективне дослідження українських філософів про основи життєдіяльності нації як спільноти²⁴⁴.

Загалом із 45 томів “Записок”, які вийшли після відновлення діяльності НТШ в Україні, історики, археологи й етнологи Львівського університету причетні до підготовки 20 томів, з них 10 томів (222, 225, 228, 233, 238, 243, 251, 256, 264, 265) Історично-філософської секції, 4 томів (331, 240, 252, 260) Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін, 3 томів (235, 244, 253) Археологічної комісії, 2 томів (242, 259) Етнографічно-фольклористичної секції, 1 тому (229) Філологічної секції. Найбільшу кількість наукових студій, матеріалів, рецензій та оглядів літератури опублікували на їх шпальтах професори М. Крикун (20 назв) та Л. Войтович (14 назв²⁴⁵).

Викладачі історичного факультету були дописувачами “Вісника НТШ”²⁴⁶. Найчастіше вони друкували на шпальтах цього серійного видання матеріали

²⁴¹ *Заглада Н.* Из звіту етнографічної експедиції 1934 року / Ніна Заглада [публ., підг. тексту, прим., “Остання експедиція Ніни Заглади. Замість післямови” М. Глушка] // Записки НТШ. Т. ССXLII. С. 443–505.

²⁴² *Козицький А.* Етнографічні матеріали в працях львівського сходознавця і мандрівника ХVII століття Міхала Боїма / Андрій Козицький // Записки НТШ. Т. ССXLII. С. 587–594.

²⁴³ *Макарчук С.* Етнографічні сюжети в описових творах про намісництва і губернії підросійської України останньої чверті ХVIII – першої половини ХІХ століть / Степан Макарчук // Записки НТШ. Т. ССLIX. С. 627–638.

²⁴⁴ *Глушко М.* Komentarze do Polskiego Atlasu Etnograficznego / Pod red. naukową J. Bohdanowicza. – Wrocław: Wyd-wo PTL, 1997. – Т. IV: Transport i komunikacja łądowa / Red. tomu Z. Kłodnicki. – 316 s., il. / Михайло Глушко // Записки НТШ. Т. ССXLII. С. 652–662; *Його ж.* Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б. П. Попова. – К.: Знання, 1998. – 262 с. / Михайло Глушко // Там само. С. 676–684.

²⁴⁵ Публікації Л. Войтовича у “Записках НТШ” враховані лише за період його праці на історичному факультеті, тобто з 2002 р.

²⁴⁶ Перший номер “Вісника НТШ” вийшов у 1991 р. (Каталог видань Наукового товариства ім. Шевченка (1990–2007 роки) / [уклад. В. Майхер, І. Мельничук]. Львів, 2008. С. 40), останній (50) номер – у 2013 р. На жаль, у 2014 р. через фінансові труднощі керівництво НТШ в Україні змушене було його випуск призупинити.

інформативного та довідково-біографічного характеру. Так, доцент В. Чорній поділився враженнями про роботу Сьомого міжнародного колоквиуму славистів (21–22 травня 1998 р.), організованого Інститутом славистики Львівського державного університету імені Івана Франка, Славистичною комісією НТШ та Львівським відділенням Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України²⁴⁷. Професор Л. Зашкільняк проінформував читачів про перебіг наукового семінару, організованого 19 березня 2009 р. спільно з Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львівським відділенням Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та НТШ в Україні. Темою зустрічі й обговорення науковців була доповідь керівника Львівського відділення Інституту літератури, кандидата філологічних наук Євгена Нахліка “Дискусійні проблеми сучасного шевченкознавства”²⁴⁸. Про науковий семінар “Василь Доманицький: особистість і науково-творча спадщина” (14–15 вересня 2010 р.), організований Черкаським національним університетом ім. Б. Хмельницького та Черкаським осередком НТШ в Україні, йдеться в нашому повідомленні²⁴⁹.

Професор М. Крикун у співавторстві з академіками Ярославом Ісаєвичем та Остапом Парасюком підготували й оприлюднили біографічний нарис про дійсного члена НТШ, талановитого математика і педагога Василя Стасюка (1887–1960)²⁵⁰. Стислі розвідки про життєвий і творчий шлях інших дійсних членів Товариства були опубліковані в рубриці “Наші славні НТШ-івські ювіляри”: А. Заяць про Миколу Крикуна (з нагоди 75- та 80-річчя з дня народження)²⁵¹, наші про знаних народознавців і громадсько-культурних діячів Григорія Дем’яна²⁵² та Романа Кирчів²⁵³ (з нагоди 80-річчя з дня народження кожного з них), Т. Полещук (у співавторстві з кандидатом історичних наук Феодосієм Стеблійем) про Володимира Чорнія (до 80-річчя з дня народження)²⁵⁴.

Водночас деякі викладачі Львівського університету порушили на шпальтах “Вісника НТШ” й актуальні проблеми історичного минулого українського народу:

²⁴⁷ Чорній В. Міжнародний форум славистів / В. Чорній // Вісник НТШ. Ч. 19–20. С. 27.

²⁴⁸ Зашкільняк Л. [Конференції, симпозіуми, академії: Хроніка наукових і громадсько-культурних подій] / Леонід Зашкільняк // Вісник НТШ. Львів, 2009. Ч. 42 (Осінь–зима). С. 79–80.

²⁴⁹ Глушко М. [Конференції, симпозіуми, академії: Хроніка наукових і громадсько-культурних подій] / Михайло Глушко // Вісник НТШ. Львів, 2011. Ч. 46 (Осінь–зима). С. 88.

²⁵⁰ Ісаєвич Я. Василь Стасюк – математик і педагог (до 115-х роковин від дня народження) / Ярослав Ісаєвич, Остап Парасюк, Микола Крикун. Львів, 2002. Ч. 28 (Зима). С. 19–20.

²⁵¹ Заяць А. Микола Крикун / Андрій Заяць // Вісник НТШ. Львів, 2007. Ч. 38 (Осінь–зима). С. 46–47; Його ж. Микола Крикун / Андрій Заяць // Вісник НТШ. Львів, 2012. Ч. 47 (Весна–літо). С. 56–57.

²⁵² Глушко М. Григорій Дем’ян / Михайло Глушко // Вісник НТШ. Львів, 2009. Ч. 41 (Весна–літо). С. 48–49.

²⁵³ Глушко М. Роман Кирчів / Михайло Глушко // Вісник НТШ. Львів, 2010. Ч. 43 (Весна–літо). С. 58–59.

²⁵⁴ Стеблій Ф. Володимир Чорній / Феодосій Стеблій, Тамара Полещук // Вісник НТШ. Львів, 2011. Ч. 45 (Весна–літо). С. 67.

Л. Зашкільняк – про історіографічну творчість М. Грушевського наприкінці XIX – на початку XX ст.²⁵⁵; М. Мудрий – про виникнення й діяльність Українського університету у Львові в 1921–1925 рр.²⁵⁶, Л. Войтович – про маловідомі сторінки історії західноукраїнських земель у княжу добу²⁵⁷.

На сторінках цього періодичного видання НТШ в Україні чільне місце посіло рецензування. Зокрема, А. Заяць поділився своїми враженнями про окремий том “Литовської метрики”, що цілком стосується української тематики; упорядкував його київський історик, архівіст та археограф Володимир Кравченко²⁵⁸. А. Заяцю належить також стислий аналіз монографічної праці П. Кулаковського про Чернігово-Сіверщину в складі Речі Посполитої у 1618–1648 рр.²⁵⁹ Увагу М. Крикуна привернуло монографічне дослідження доктора історичних наук В. Ададунова²⁶⁰, Л. Зашкільняка – професора Національного університету “Києво–Могилянська академія” Наталі Яковенко²⁶¹, Л. Войтовича – провідного польського генеалога-медієвіста Даріуша Домбровського²⁶². М. Крикун торкнувся збірника, який містить ретельно відібрану упорядниками Віктором Страшком і Лідією Сухих ґрунтовну інформацію про джерела, що стосуються Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького у воєводствах Правобережної та Лівобережної України²⁶³, а В. Рудий – розлого історичного дослідження Євгена Перепічки “Феномен Степана Бандери”²⁶⁴.

²⁵⁵ *Зашкільняк Л.* Михайло Грушевський і європейська історична наука кінця XIX – початку XX століття / Леонід Зашкільняк // Вісник НТШ. Львів, 2006. Ч. 36 (Осінь–зима). С. 17–20.

²⁵⁶ *Мудрий М.* В обіймах політики: Український таємний університет у Львові, 1921–1925 роки (До 90-річчя від створення) // Вісник НТШ. Ч. 46. С. 36–41.

²⁵⁷ *Войтович Л.* Нові (невикористані) джерела до історії Галицько-Волинського князівства та біографії князя Лева Даниловича / Леонтій Войтович // Вісник НТШ. Ч. 49. С. 24–27; *Його ж.* Загадкові контури королівського Холма / Леонтій Войтович // Вісник НТШ. Львів, 2013. Ч. 50 (Осінь–зима). С. 56–59.

²⁵⁸ *Заяць А.* Литовська метрика. Книга 561. Ревізії українських замків 1545 року / Підготував В. Кравченко. – К., 2005. – 600 с. / Андрій Заяць // Вісник НТШ. Львів, 2006. Ч. 35 (Весна–літо). С. 60.

²⁵⁹ *Заяць А.* Петро Кулаковський. Чернігово-Сіверщина у складі Речі Посполитої (1618–1648). – К.: Темпора, 2006. – 496 с.: 2 іл. (Нац. ун-т “Острозька академія”) / Андрій Заяць // Вісник НТШ. Львів, 2007. Ч. 37 (Весна–літо). С. 51–52.

²⁶⁰ *Крикун М.* Вадим Ададунов. “Наполеоніда” на Сході Європи: Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку XIX століття. – Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2007. – 560 с. / Микола Крикун // Вісник НТШ. Львів, 2008. Ч. 39 (Зима–весна). С. 48–50.

²⁶¹ *Зашкільняк Л.* Наталія Яковенко. Вступ до історії. – К.: Критика, 2007. – 376 с. / Леонід Зашкільняк // Вісник НТШ. Ч. 41. С. 54–55.

²⁶² *Войтович Л.* Dariusz Dąbrowski. Genealogia Mściślawowiczów. Pierwsze pokolenia (do rozszatkowania XIV wieku). – Kraków, 2008. – 830 s. / Леонтій Войтович // Вісник НТШ. Ч. 41. С. 55–56.

²⁶³ *Крикун М.* Національно-визвольна війна в Україні. 1648–1657: Збірник за документами актових книг. – К., 2008. – 1012 с. / Микола Крикун // Вісник НТШ. Ч. 43. С. 69–70.

²⁶⁴ *Рудий В.* Євген Перепічка. Феномен Степана Бандери. – Львів: Сполом, 2006. – 736 с. – Іл. / Василь Рудий // Вісник НТШ. Ч. 37. С. 55–56.

Огляд наукових зв'язків викладачів історичного факультету з НТШ в Україні буде неповним, якщо оминати їх причетність до підготовки двох ювілейних видань. Маємо на увазі збірники наукових праць, що викликали жваве зацікавлення в українських і зарубіжних істориків: “До джерел” на пошану Вченому секретарю, нині Голові Товариства Олега Купчинському, та “Крізь століття”, виданому з нагоди 80-річчя професора Миколи Крикуна.

До підготовки двотомного збірника “До джерел” прилучилася когорта фахівців з історії та спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. Зокрема, у статті М. Мудрого йдеться про важливі документи та матеріали, які стосуються різнобічної діяльності Християнсько-суспільного союзу, а також міжпартійних і міжнаціональних відносин, стану греко-католицького парафіяльного духовенства і вчительства в Галичині напередодні Першої світової війни²⁶⁵. В. Гавриленко та Р. Чайка проаналізували виявлені археологами в різні повоєнні роки в княжому Пліснеську вислі свинцеві булли і дійшли висновку, що вони розвивалися в єдиному ключі давньоруської сфрагістичної традиції. На рубежі XI–XII ст. виникли нові типи приватних печаток²⁶⁶. Р. Шуст порушив питання про зміни в грошовій системі імперії Габсбургів у другій половині XIX – на початку XX ст. та посилення процесу фальшування грошових знаків у Галичині, зумовлених різними чинниками, але передусім через низький освітній рівень місцевого населення²⁶⁷. А. Заяць торкнувся писемних джерел, які зберігаються в багатьох архівосховищах України, Польщі та Росії і стосуються історії урбанізації Волинського краю в XVI – першій половині XVII ст.²⁶⁸ Джерелознавчий аспект має також дослідження О. Вінниченка. Зокрема, автор систематизував сеймові рішення 1576–1647 рр. щодо сеймиків у Речі Посполитій і з'ясував, що різні сторони функціонування сеймиків представлені в тогочасних сеймових конституціях нерівномірно: порівняно добре була регламентована робота депутатських сеймиків (як новостворених), натомість робота “старих” типів сеймових зібрань регулювалася слабо²⁶⁹. М. Крикун докладно проаналізував історію написання і характер тритомної рукописної праці “*Plac prawnych prac*” хроніста Шимона Єжи Цереновича, яка нині є важливим джерелом для пізнання Поділля першої половини XVIII ст., частково – XVI–XVII ст.²⁷⁰

²⁶⁵ Мудрий М. Рукописні джерела до історії Християнсько-суспільного союзу в Галичині / Мар'ян Мудрий // До джерел. Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя. Київ; Львів, 2004. Т. I. С. 421–440.

²⁶⁶ Гавриленко В. Вислі свинцеві булли з Пліснеська: факти і гіпотези / Віталій Гавриленко, Роман Чайка // До джерел... Т. I. С. 562–593.

²⁶⁷ Шуст Р. Грошова система і фальшування грошових знаків у Галичині у другій половині XIX – на початку XX століть / Роман Шуст // До джерел... Т. I. С. 637–662.

²⁶⁸ Заяць А. Заснування міст на Волині у XVI – першій половині XVII століття (Джерелознавчий аспект) / Андрій Заяць // До джерел. Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя. Київ; Львів, 2004. Т. II. С. 177–185.

²⁶⁹ Вінниченко О. Конституції сеймів 1576–1647 років як джерело до історії організації і діяльності сеймиків у Речі Посполитій / Олексій Вінниченко // До джерел... Т. II. С. 229–266.

²⁷⁰ Крикун М. Шимон Єжи Церенович і його книга “*Plac prawnych prac*” / Микола Крикун // До джерел... Т. II. С. 377–406.

У ювілейному збірнику “Крізь століття” представлені статті і матеріали п’яти істориків Франкового університету. Серед них найбільшою активністю відзначився вихованець М. Крикуна, доцент О. Вінниченко, який опублікував огляд творчого доробку Ювіляра, бібліографію його праць за 2002–2012 рр. і дослідження з історії землеволодінь брацлавської шляхти XVI–XVII ст.²⁷¹ А. Заяць розглянув судочинство в приватних містах Правобережної України ранньомодерної доби і встановив, що абсолютна більшість справ, що розглядалася в тогочасних судах, мала приватний характер (мирові угоди, поручительство, обстоювання честі тощо), незначна частина справ – публічний характер (вбивство, подружня зрада, крадіжка та ін.)²⁷². Л. Войтович простежив історію розвитку галицького міста Миколаєва впродовж XVI – 70-х років XVIII ст.²⁷³ О. Дух дослідив господарську діяльність (виготовлення ниток і свічок, випікання проскурки) жіночих монастирських спільнот Львівської та Перемишльської єпархій у XVII–XVIII ст.²⁷⁴ Л. Зашкільняк торкнувся концепції “Центрально-Східної Європи” польського й американського історика та інтелектуала Оскара Галецького, її сприйняття в сучасному науковому і громадсько-політичному середовищі України²⁷⁵.

Під егідою НТШ в Україні у світ вийшов також збірник наукових праць і матеріалів М. Крикуна “Подільське воєводство у XV–XVIII століттях”²⁷⁶. Із 17 розвідок, які склали видання, три автор уперше оприлюднив на шпальтах “Записок НТШ” та двотомника “До джерел”: наукову студію про Ш. Є. Цереновича та його рукописну книжку “*Plac prawnych prac*” (с. 449–488), масштабний за обсягом джерельний матеріал про кількість і структуру Подільського воєводства в першій половині XVII ст. (с. 155–330) та докладний аналіз джерелознавчої праці Д. Колодзейчика на дефтери муфассали Кам’янецького еялета, який існував у 1672–1699 рр. на території Подільського

²⁷¹ *Вінниченко О.* Історичні студії Миколи Крикуна / Олексій Вінниченко // *Крізь століття: Студії на пошану Миколи Крикуна з нагоди 80-річчя* / [редколегія: О. Вінниченко, Г. Гмітерек, Л. Зашкільняк, А. Заяць, О. Купчинський, Н. Яковенко]. Львів, 2012. С. 7–22; *Бібліографія праць Миколи Крикуна за 2002–2012 роки* / [список склав *Олексій Вінниченко*] // Там само. С. 25–32; *Його ж.* Ще раз про зізнання Софії Іванівни зі Заславських Загорівської (причинок до історії землеволодінь брацлавської шляхти XVI–XVII століть). Додаток: [текст одного документа] / Олексій Вінниченко // Там само. С. 151–173.

²⁷² *Заяць А.* Судочинство в приватних містах Правобережної України у XVII – першій половині XVII століть / Андрій Заяць // *Крізь століття...* С. 219–243.

²⁷³ *Войтович Л.* Рання історія міста Миколаєва над Дністром (1570–1772) / Леонтій Войтович // *Крізь століття...* С. 323–346.

²⁷⁴ *Дух О.* Ниткарки, свічкарки, проскурниці. Місце ремесла в жіночих монастирях Львівської та Перемишльської єпархій у XVI–XVIII століттях / Олег Дух // *Крізь століття...* С. 540–548.

²⁷⁵ *Зашкільняк Л.* Оскар Галецький, його концепція Центрально-Східної Європи та українська історіографія / Леонід Зашкільняк // *Крізь століття...* С. 617–630.

²⁷⁶ *Крикун М.* Подільське воєводство у XV–XVIII століттях: Статті і матеріали / Микола Крикун. Львів, 2011. 733 с., іл., карти. (Українознавча наукова бібліотека НТШ. Число 30).

воеводства (с. 603–619). Прикметною є також та обставина, що цей збірник дослідник присвятив пам'яті свого наставника – професора Дмитра Похилевича.

У 2008 р. серію “Історичні джерела”, яку видає НТШ в Україні, поповнив унікальний том документів з історії Брацлавського воеводства 1566–1606 рр., який підготували до друку професори М. Крикун та Олексій Піддубняк²⁷⁷. Основу видання становлять 496 документів, з яких лише 49 публікувалися раніше, а решта була виявлена М. Крикуном в архівних збірках Львова, Києва, Москви, Варшави, Кракова, Вроцлава, Бидгощі. Приблизно половина цих документів походить із приватного архіву родини брацлавського підкоморія Лавріна Пісочинського, що зберігається у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Їм передує ґрунтовне наукове дослідження М. Крикуна “Брацлавське воеводство впродовж своїх перших сорока років”, в якому автор торкається адміністративно-територіального устрою воеводства і його територіальних меж, правової системи, інституцій шляхетського самоврядування тощо. Йдеться тут і про історію воеводства упродовж перших сорока років його існування, родовід Пісочинських, їх соціальне і майнове становище та ін. Працю доповнює багатий науково-довідковий апарат: словник застарілих слів, значень та юридичних термінів, іменний і географічний покажчики тощо.

Наступного року у видавництві НТШ в Україні окремою книжкою вийшов інвентар Меджибізького маєткового комплексу 1717 р.²⁷⁸, який М. Крикун виявив серед рукописів Бібліотеки Чарторійських у Кракові ще в 60-х роках минулого століття²⁷⁹. Як зазначено у вступній статті, інвентар є дуже цінним джерелом для дослідження процесів, що відбувалися в Подільському воеводстві після його повернення Османською імперією Речі Посполитій у 1699 р. Джерело містить рідкісні відомості про меджибізький замок, інформацію про топографію міст, культові споруди (церкви, костели), колонізацію волості, етнічний склад населення, повинності селян тощо. Корисним є іменний покажчик, у якому представлений багатий ряд української, єврейської та польської антропонімії.

Деякі науковці історичного факультету були залучені до підготовки енциклопедії Наукового товариства імені Шевченка. У 2012 р. вийшов перший том цього науково-довідкового видання, в якому поміщені статті Л. Войтовича²⁸⁰,

²⁷⁷ Документи Брацлавського воеводства 1566–1606 років / [упор. Микола Крикун, Олексій Піддубняк; вступ Миколи Крикуна; покажчики Олексій Вінниченко, Микола Крикун; відпов. ред. Олег Купчинський]. Львів, 2008. 1219 с (НТШ. Серія “Історичні джерела”. Т. 8).

²⁷⁸ Інвентар Меджибізької волості 1717 року / Вид. підгот. Микола Крикун. Львів, 2009. 191 с.

²⁷⁹ Крикун М. Мої наукові пошуки / Микола Крикун // Вісник Львівського університету. Серія історична. 2002. Вип. 37. Ч. 1. С. 40.

²⁸⁰ Войтович Л. Анна Ярославна / Леонтій Войтович // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Київ; Львів; Тернопіль, 2012. Т. 1 (А–Бібл). С. 180–181; *Його ж.* Анти / Леонтій Войтович // Там само. С. 181–182.

М. Глушка²⁸¹, М. Крикуна²⁸² і М. Мудрого²⁸³, а також двох сумісників – доцента Олени Аркуші²⁸⁴ та професора О. Ситника²⁸⁵. Розлога стаття про Австрію належить двом авторам – О. Аркуші та М. Мудрому²⁸⁶.

На шпальтах видань НТШ в Україні знайшли місце рецензії та відгуки на наукову продукцію викладачів історичного факультету. Зокрема, Юрій Зазуляк проаналізував посмертне видання історичних нарисів професора В. Інкіна, яке упорядкував і підготував до друку М. Крикун²⁸⁷. О. Купчинський стисло охарактеризував фундаментальне дослідження Л. Войтовича “Князівські династії Східної Європи (кінець XI – початок XVI ст.)”²⁸⁸, а Олександр Головка – його монографічну працю “Княжа доба на Русі: портрети еліти”²⁸⁹. П. Кулаковський звернувся до унікального джерелознавчого видання “Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років”, про яке вже йшлося²⁹⁰. Кандидат історичних наук Оксана Вінниченко проаналізувала збірник наукових статей і матеріалів М. Крикуна “Подільське воєводство у XV–XVIII століттях”²⁹¹.

²⁸¹ Глушко М. Алешо Олександр / Михайло Глушко // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 1. С. 137–138; *Його ж.* Антропологічні дослідження у Науковому товаристві ім. Шевченка / Михайло Глушко, Юрій Ковалів // Там само. С. 221–226; *Його ж.* “Антропометричні досліди українського населення Галичини, Буковини й Угорщини” / Михайло Глушко // Там само. С. 226–227; *Його ж.* Банат / Михайло Глушко // Там само. С. 407.

²⁸² Крикун М. Барська конфедерація / Микола Крикун // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 1. С. 476–481.

²⁸³ Мудрий М. Балей Степан / Мар’ян Мудрий // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 1. С. 392–395; *Його ж.* Барвінський Володимир / Мар’ян Мудрий // Там само. С. 435–440.

²⁸⁴ Аркуша О. Барвінський Олександр / Олена Аркуша // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 1. С. 442–449.

²⁸⁵ Ситник О. Археологія антична в дослідженнях Наукового товариства ім. Шевченка / Олександр Ситник // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 1. С. 300–304.

²⁸⁶ Аркуша О. Австрія / Олена Аркуша, Мар’ян Мудрий // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 1. С. 67–76.

²⁸⁷ Зазуляк Ю. Василь Інкін. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI–XVIII століттях: Історичні нариси / Упорядкування та наукова редакція Миколи Крикуна. – Львів, 2004. – I–XX + 1–420 + XXI–CII с. / Юрій Зазуляк // Записки НТШ. Т. CCLI. С. 659–662.

²⁸⁸ Антонович О. [Купчинський О.] Войтович Л. В. Князівські династії Східної Європи (кінець XI – початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2000. – 649 с. / Олег Антонович [Олег Купчинський] // Записки НТШ. Т. CCXL. С. 702–706.

²⁸⁹ Головка О. Войтович Леонтій. Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква: “Яніна”, 2006. – 784 с. / Олександр Головка // Вісник НТШ. Ч. 37. С. 50–51.

²⁹⁰ Кулаковський П. Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / Упор.: Микола Крикун, Олексій Піддубняк; вступ Микола Крикун; покажчики Олексій Вінниченко, Микола Крикун; відпов. ред. Олег Купчинський (НТШ: серія “Історичні джерела”. – Т. 8). – Львів, 2008. – 1220 с. / Петро Кулаковський // Вісник НТШ. Ч. 41. С. 56–58.

²⁹¹ Вінниченко О. Микола Крикун. Подільське воєводство у XV–XVIII століттях: Статті і матеріали. – Львів, 2011. – 733 с., іл., карти. (Українознавча наукова бібліотека НТШ. Ч. 30) / Оксана Вінниченко // Вісник НТШ. Ч. 46. С. 74–75.

А. Заяць торкнувся характеру і змісту іншого збірника наукових студій і матеріалів М. Крикуна – про воєводства Правобережної України в XVI–XVIII ст.²⁹² Професор Іван Патер прорецензував навчальний посібник з новітньої історії країн Західної Європи та Північної Америки повоєнного періоду, який підготував творчий колектив кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн на чолі зі завідувачем, доктором історичних наук М. Швагуляком²⁹³.

Викладачі історичного факультету прилучилися також до редакторської роботи різних видань НТШ в Україні. Зокрема, М. Крикун був членом редакційної колегії 251, 256, 260, 264 і 265 томів “Записок НТШ”, двотомного збірника праць “До джерел” і тому документів “Литовська метрика. Книга 561. Ревізії українських замків 1545 року”, Л. Зашкільняк – членом редколегії 251 і 256 томів “Записок НТШ” та збірника праць “Крізь століття”, Л. Войтович – членом редакційної колегії 252 і 254 томів “Записок НТШ”, А. Заяць – членом редколегії 264 тому “Записок НТШ” та збірника праць “Крізь століття”, О. Вінниченко – відповідальним редактором збірника праць “Крізь століття” і членом редколегії “Вісника НТШ” (2011–2013 рр.), Р. Шуст – членом редакційної колегії 260 тому “Записок НТШ”, М. Глушко – співредактором 242 тому “Записок НТШ” і членом редколегії 259 тому цього серійного видання.

За сумлінну і продуктивну працю на ниві науково-видавничих зв'язків з НТШ в Україні представники історичного факультету були обрані його дійсними членами. Першим це високе наукове звання отримав доцент Володимир Чорній, зокрема, 15 лютого 1992 р. (від Славістичної комісії)²⁹⁴. 23 листопада 2002 р. корпус дійсних членів Товариства поповнив професор Микола Крикун (за рекомендацією Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін)²⁹⁵. 17 грудня 2005 р. у межах Загальних звітно-виборних зборів НТШ дійсним членом був обраний доктор історичних наук Михайло Глушко (від Етнографічної комісії)²⁹⁶, а 20 червня 2013 р. – професор Леонтій Войтович (від Історичної комісії)²⁹⁷. На

²⁹² Заяць А. Микола Крикун. Воєводства Правобережної України у XVI–XVIII століттях: Статті і матеріали. – Львів, 2012. – 702 с. / Андрій Заяць // Вісник НТШ. Львів, 2012. Ч. 48 (Осінь–зима). С. 64–65.

²⁹³ Патер І. Баран З. А., Кипаренко Г. М., Козицький А. М., Мовчан С. П., Сіромський Р. Б., Швагуляк М. М. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. – початок XXI ст.): [Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів] / За ред. М. М. Швагуляка. – Львів: Тріада Плюс, 2011. – 700 с. / Іван Патер // Вісник НТШ. Ч. 48. С. 67–69.

²⁹⁴ Сойко М. Товариство гартує свої ряди. В Україні сформовано корпус дійсних членів НТШ / Марія Сойко // Вісник НТШ. Ч. 5. С. 4; Наукове товариство ім. Шевченка: Довідник. 1997 / [відп. за вип. Н. Гумницька]. Львів, 1997. С. 56.

²⁹⁵ [Б. а.] Чергові вибори дійсних членів НТШ в Україні / [Б. а.] // Вісник НТШ. 2003. Ч. 29 (Весна–літо). С. 12; Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка. 2002 рік / [укл. О. Романів, Н. Гумницька]. Львів; Нью-Йорк, 2003. Ч. 94. С. 173.

²⁹⁶ Пляцко Р. Загальні звітно-виборні збори НТШ в Україні 2005 року // Вісник НТШ. 2006. Ч. 35 (Весна–літо). С. 6; Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка... Ч. 97. С. 202, 205.

²⁹⁷ [Б. а.]. Дійсні члени Наукового товариства ім. Шевченка / [Б. а.] // Вісник НТШ. Ч. 50. С. 12.

пошану М. Крикуна був підготовлений та опублікований окремий ювілейний збірник наукових праць “Крізь століття”, про який уже йшлося. Це поки що єдиний представник історичного факультету, який удостоївся цієї високої честі. За плідну співпрацю з відновленим в Україні Товариством поодинокі представники історичного факультету відзначені також пам’ятними медалями: “20 років відновлення Наукового товариства ім. Шевченка в Україні” (2009 р.²⁹⁸; М. Глушко, Т. Полещук, В. Чорній) та “140 років НТШ” (2013 р.²⁹⁹; Л. Войтович, М. Глушко, М. Крикун).

SCIENTIFIC CONTACTS BETWEEN THE FACULTY OF HISTORY OF IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV WITH THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY IN UKRAINE (1989–2013)

Mykhailo HLUSHKO

The Ivan Franko National University of Lviv,
the Chair of Ethnology
1 Universitetska str., 79000, Lviv, Ukraine

The article examines the history of reestablishment of the Shevchenko Scientific Society in Ukraine and analyzes the participation of teachers of the Faculty of History of the Ivan Franko National University of Lviv in the activities of its subsections (Slavonic, Archaeological, Historical Committees, Special historical subjects Committee, etc). The subject of reports and addresses delivered by historians, archaeologists and ethnologists of Ivan Franko University on international, All-Ukrainian and regional conferences and the annual scientific sessions is researched. This refers to scientific research (analytical and summarizing studies, unknown sources and materials, critical reviews, information publications, etc.) of scientists from the Faculty of History published in different printed editions of the Shevchenko Scientific Society in Ukraine: collections of scientific conferences and scientific sessions, the “Zapysky Naukovoho Tovarystva imeni Shevchenka”, the “Visnyk NTSh”.

Key words: the Faculty of History, Ivan Franko National University of Lviv, the Shevchenko Scientific Society in Ukraine, Special Historical Disciplines, Archeology, History, Ethnology, scientific connections, creativity.

²⁹⁸ Купчинський О. 20 років відновлення і розбудови Наукового товариства ім. Шевченка в Україні / Олег Купчинський // Вісник НТШ. Ч. 42. С. 9.

²⁹⁹ Редакція [Купчинський О.]. Ювілейні святкування 140-річчя Наукового товариства ім. Шевченка в Україні / Редакція [Олег Купчинський] // Вісник НТШ. Ч. 50. С. 6, 7.

**НАУЧНЫЕ СВЯЗИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ИСТОРИЧЕСКОГО
ФАКУЛЬТЕТА ЛЬВОВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ИВАНА ФРАНКО С НАУЧНЫМ
СООБЩЕСТВОМ ИМЕНИ ШЕВЧЕНКО В УКРАИНЕ
(1989–2013)**

Михаил ГЛУШКО

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра этнологии
ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина

Рассматривается история возрождения Научного сообщества имени Шевченко в Украине, анализируется участие преподавателей исторического факультета Львовского национального университета имени Ивана Франко в деятельности его структурных подразделений (Славистической, Археологической, Исторической комиссий, Комиссии специальных (вспомогательных) исторических дисциплин и др.). Исследуется тематика докладов и сообщений историков, археологов и этнологов Франковского университета на международных, всеукраинских и региональных научных конференциях, ежегодных Научных сессиях, организованных Сообществом. Речь идет о научных исследованиях (аналитическо-обобщающих студиях, неизвестных источниках и материалах, критических обзорах и рецензиях, информационно-справочных публикациях и пр.) ученых исторического факультета на страницах разных изданий НТШ в Украине – сборников научных конференций и Научных сессий, “Записок Наукового товариства імені Шевченка”, “Вісника НТШ”.

Ключевые слова: исторический факультет, Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Научное сообщество имени Шевченко в Украине, археология, история, специальные (вспомогательные) исторические дисциплины, этнология, научные связи, творческое наследие.

Стаття надійшла до редколегії 17.02.2014
Прийнята до друку 20.03.2014